

Stenografisch verslag van een openbaar verhoor in het kader van de parlementaire enquêtecommissie Woningcorporaties op 23 juni 2014 in de Enquêtezaal van het Logement te Den Haag.

Gehoord wordt: de heer Leks Verzijlbergh

Aanvang: 9.30 uur

Voorzitter: Van Vliet

Griffier: Haveman-Schüssel

Verder zijn aanwezig de commissieleden Bashir, Groot, Hachchi, Mulder en Oskam.

De **voorzitter**: Mijnheer Verzijlbergh, goedemorgen en welkom namens de parlementaire enquêtecommissie Woningcorporaties. Wij doen onderzoek naar opzet en werking van het hele stelsel van corporaties. Wij kijken daarom ook naar incidenten die daar plaatsvonden. Wij onderzoeken wat er is gebeurd, hoe dat kon gebeuren en wie daarvoor verantwoordelijk zijn. Wij beginnen vandaag met de laatste casus die wij behandelen in de openbare verhoren -- niet in ons hele onderzoek, maar wel in de openbare verhoren -- en dat is Servatius. Die casussen helpen ons om een blik te krijgen op de werking van het stelsel. Daarom kijken wij ook naar corporaties waar het wel goed gaat. Wij gaan deze week mede aan de hand van de casussen verder kijken naar de hele corporatiesector. Wij verbreden onze focus naar de sector, de overheid en de politiek.

Maar wij beginnen dus met Servatius. Daarom wordt u vandaag gehoord als getuige. Dit verhoor vindt plaats onder ede. U hebt ervoor gekozen om de belofte af te leggen dat u de gehele waarheid en niets dan de waarheid zult zeggen. Ik verzoek u om op te staan en mij na te zeggen: "Dat beloof ik."

De heer **Verzijlbergh**: Dat beloof ik.

De **voorzitter**: U staat onder ede. Neemt u plaats. De microfoon kan gedurende het gehele verhoor aan blijven staan. Diverse leden van de commissie willen vragen aan u stellen. Het woord is allereerst aan mevrouw Hachchi.

Mevrouw **Hachchi**: Goedemorgen, mijnheer Verzijlbergh. U bent ruim tien jaar directeur geweest van woningcorporatie Servatius in Maastricht, in de periode van 1998 tot 2009. Wij hebben aan u een aantal vragen over uw ervaringen, met name over uw ervaringen met de bestaande regelgeving vanuit uw positie destijds als directeur en met de handhaving van regelgeving. Ons viel op dat Servatius nogal van mening verschilde met het ministerie en ook het conflict aanging. Dat resulteerde erin dat Servatius in totaal zeven aanwijzingen van de minister kreeg. In dat kader hebben wij vragen over het project in Luik, de bouw van de studentencampus vlakbij de Universiteit Maastricht en het zogenaamde doorzakken van het corporatiebezit.

In de eerste helft van de jaren negentig zijn de corporaties verzelfstandigd. Daardoor zijn andere verhoudingen ontstaan tussen de overheid aan de ene kant en de corporaties aan de andere kant. Ik las een interview van u uit 2006 waarin u aangeeft dat corporaties primair maatschappelijke ondernemingen zijn. Dat is in ieder geval zoals u het zag. Hoe ziet u dat maatschappelijk ondernemerschap?

De heer **Verzijlbergh**: Corporaties hebben van oudsher een publieke taak te vervullen. Zeker na de bruteringswet is het accent veel meer komen te liggen op het feit dat dit met private middelen gebeurt. Het gaat dus in eerste instantie om de combinatie van het uitoefenen van een publieke taak met private middelen. In de tweede plaats ligt het accent ook op het ondernemerschap, omdat je als organisatie wordt geacht om in die combinatie op een verantwoorde manier financieel en maatschappelijk rendement te behalen. Die combinatie van twee zaken betekent dat je als maatschappelijke ondernemer probeert om jezelf in de markt te zetten. Daar komt wel iets bij, want ik vind -- en dat vond men ook binnen Servatius -- dat je niet losgezongen zou moeten zijn van je oorspronkelijke wortels.

Mevrouw **Hachchi**: Wat zijn die oorspronkelijke wortels?

De heer **Verzijlbergh**: De oorspronkelijke wortels zijn dat corporaties ruim 100 jaar geleden zijn opgericht om huisvesting te bieden aan degenen die daartoe financieel niet in staat waren.

Mevrouw **Hachchi**: Dat ziet u dus als kerntaak van een woningcorporatie?

De heer **Verzijlbergh**: Dat is een kerntaak van de corporaties geweest gedurende de periode tussen 1902 en pak 'm beet de bruteringsperiode in 1995, want daarna werd die kerntaak uitgebreid. Die kerntaak betekent natuurlijk ook dat corporaties niet alleen mensen een woning hebben aangeboden, maar ook geprobeerd hebben, zeker in de periode tot ongeveer 1950, om ze een vorm van woonbeschaving bij te brengen. Met andere woorden, de corporaties waren ideologisch ingebed. Na de Tweede Wereldoorlog zie je dat het accent heel sterk op de burgerlijke cultuur komt te liggen. Zo'n beetje vanaf de jaren tachtig wordt de cultuur meer van "laat maar waaien, iedereen zijn lol en ze zoeken het verder maar uit".

Mevrouw **Hachchi**: Ik wil heel even terug naar uw eerdere bewoordingen over maatschappelijk ondernemerschap. Gaf de wet- en regelgeving genoeg ruimte voor dat ondernemerschap?

De heer **Verzijlbergh**: Dat denk ik wel, zeker na de bruteringsperiode.

Mevrouw **Hachchi**: Kunt u dat toelichten?

De heer **Verzijlbergh**: De corporaties waren niet langer afhankelijk van subsidies en een enorm mer à boire aan voorschriften, wetten en regelgeving. Er kwam dus ruimte. Die ruimte moest ook benut worden, omdat corporaties ook nog geacht werden om geld te verdienen omdat die subsidies waren weggevoerd.

Mevrouw **Hachchi**: Zat die ruimte ook in het feit dat de regelgeving iets minder duidelijk was, of werd?

De heer **Verzijlbergh**: Mevrouw, de regelgeving was gewoon wat opener. Die was gewoon wat minder strikt.

Mevrouw **Hachchi**: Kunt u dat toelichten, "opener", "minder strikt"?

De heer **Verzijlbergh**: Om de eenvoudige reden dat er na de bruting in ieder geval veel minder financiële regels waren. Corporaties hadden om die reden gewoon meer vrijheid. Ze moesten die vrijheid ook benutten om zelf geld te verdienen in de vorm van de verkoop van woningen, de wat duurdere huurwoningprojecten, koopwoningen et cetera. De combinatie van sociaal en commercieel was natuurlijk alleen maar mogelijk wanneer de regelgeving daartoe ook de ruimte liet.

Mevrouw **Hachchi**: En daar was u ook tevreden mee, omdat u het vanuit het ondernemerschap belangrijk vond dat die ruimte er was?

De heer **Verzijlbergh**: Ja, zeker in de eerste periode ging dat op zich wel goed. Het was voor de meeste corporaties na de bruting ook een beetje zoeken hoe dat allemaal zou gaan. Links en rechts waren er wel wat ontsparingen; ik heb begrepen dat er ook corporaties waren die meteen met het vermogen gingen speculeren. Dat was uiteraard niet de bedoeling. Maar je zag dus wel dat heel veel corporaties zoekende waren, overigens evenals de overheid, naar wat de nieuwe verhouding tussen overheid en corporaties betekende voor het werkveld, het toezicht, de handhaving et cetera.

Mevrouw **Hachchi**: U haalde in datzelfde interview ook aan dat corporaties hun nek moeten durven uitsteken. In elk geval gold dat voor de corporatie waaraan u leiding gaf. Kunt u dat toelichten?

De heer **Verzijlbergh**: Ja. Dat betekent dat je in een maatschappelijk krachtenveld opereert, zeker binnen Maastricht. In de loop van de jaren

tachtig en negentig zag je ook dat overheden zich uit allerlei wijken aan het terugtrekken waren: de politieposten werden gesloten, de welzijnsinstellingen moesten bezuinigen ... Dat zijn wij natuurlijk allemaal vergeten, maar in de jaren tachtig was de corporatie eigenlijk de enige partij die nog fysiek en daadwerkelijk aanwezig was in de wijken. Die had daarmee dus wel een soort voorhoedefunctie om ervoor te zorgen dat andere partijen konden meedoen, om er uiteindelijk voor te zorgen dat de wijkbewoners daar naar tevredenheid zouden kunnen verblijven en wonen.

Mevrouw **Hachchi**: Ik wil nog even naar een ander voorbeeld van een geval waarin Servatius zijn nek uitstak, het voorbeeld van bouwen in het buitenland, zoals ik het maar even noem. In dit geval was dat in Luik. Dit was een van de eerste keren dat u echt van mening verschilde met het ministerie. In oktober 2000 hebt u plannen om in de Belgische gemeente Luik te gaan bouwen. Mijn eerste vraag is: waarom wilde u in België gaan bouwen?

De heer **Verzijlbergh**: Misschien moet ik u even corrigeren, want het was niet zozeer dat Servatius van mening verschilde met het ministerie. Het was eerder dat het ministerie van mening verschilde met Servatius. Daar kom ik zo meteen nog wel op.

Mevrouw **Hachchi**: U mag daar meteen op ingaan. Wat bedoelt u daarmee?

De heer **Verzijlbergh**: Ik zou graag eerst even uw vraag beantwoorden, want die schetst een wat beter perspectief, als ik zo meteen ook het tweede deel van uw vraag beantwoord.

Mevrouw **Hachchi**: Dan houden we uw opmerking dat het ministerie van mening verschilde met Servatius, nog even vast.

De heer **Verzijlbergh**: U moet het zo zien. In de periode rond 1999, 2000 was er sprake van een overspannen woningmarkt in Maastricht. Er was een aantoonbaar tekort van 5.000 nieuwbouwwoningen. Dat aantal werd eigenlijk steeds groter, omdat het de gemeente kennelijk niet lukte om binnen

redelijke termijnen allerlei ruimtelijkeorderingsprocedures af te wikkelen. Dat tekort lag er. Toen hebben wij op enig moment gezegd: als je het ruimtelijk-economisch bekijkt, als je bijvoorbeeld tussen Sittard en Luik kijkt, zie je dat dit economisch gezien een stevige as is. Wij bedachten dus: als je nu voor de overloop van Maastricht in Luik gaat bouwen, doe je iets aan de overspannen woningmarkt in Maastricht. Omdat je een stedelijk woonklimaat hebt te bieden, doe je bovendien iets voor mensen die dáár behoefte aan hebben. Dat was dus de belangrijkste reden om naar Luik te gaan.

Mevrouw **Hachchi**: Wat was de reactie van toenmalig staatssecretaris Remkes?

De heer **Verzijlbergh**: De staatssecretaris was op enig moment op werkbezoek in Maastricht. Toen werd hem door de toenmalige wethouder volkshuisvesting, de heer Leenders, deze casus voorgelegd. Hem werd gemeld dat de corporatie Servatius overwoog om in Luik een nieuwbouwproject te starten en hem werd gevraagd wat hij daarvan vond. De staatssecretaris vond dat eigenlijk wel een heel spannend en interessant idee. Hij gaf dus met zoveel woorden ruimte om met dat initiatief aan de slag te gaan.

Mevrouw **Hachchi**: Heeft de staatssecretaris dat ook persoonlijk zo tegen u gezegd? U was daarbij?

De heer **Verzijlbergh**: Ja, in dat gesprek. Sterker nog, aan het eind van de dag heeft staatssecretaris Remkes eigener beweging tijdens een persconferentie aangegeven dat dit initiatief er was en dat hij daarover wel enthousiast was, omdat het allemaal reuze-interessant was.

Mevrouw **Hachchi**: Hoe interpreteerde u dat? Zag u dat ook als een soort toestemming?

De heer **Verzijlbergh**: Nee, ik zag dat niet als toestemming, maar wel in de zin van "hé, kennelijk is dat niet zo'n heel raar idee, als ook de

staatssecretaris ermee komt". Het was natuurlijk sowieso geen raar idee, want u moet niet vergeten dat Limburg erg veel buitenland heeft. Het feit dat je over de grens gaat bouwen, is op zich helemaal niet zo vreemd in een provincie als Limburg. Dat vond de staatssecretaris kennelijk ook. Wij zijn toen aan de slag gegaan.

Mevrouw **Hachchi**: Maar de houding van de staatssecretaris was positief, als ik het zo mag samenvatten. U zag het nog niet als toestemming, maar wel als een soort steun in de rug, alsof dit plan weleens zou kunnen slagen.

De heer **Verzijlbergh**: Ja, omdat Servatius uitgenodigd werd om dat plan verder uit te werken. Er was destijds nog een Inspectie Volkshuisvesting en daarmee hebben wij toen nog overleg gepleegd. Dit plan ging dus van lieverlee door.

Mevrouw **Hachchi**: Toch kwam er bezwaar vanuit het ministerie.

De heer **Verzijlbergh**: Op enig moment kwam er inderdaad bezwaar. Ik denk dat dit tijdens een volgend werkbezoek van de staatssecretaris was, misschien een of twee jaar later. Toen zei de staatssecretaris tegen mij: met dat initiatief van u legt u een bom onder het bestel.

Mevrouw **Hachchi**: Dat zei staatssecretaris Remkes tegen u?

De heer **Verzijlbergh**: Dat zei de staatssecretaris, ja. Wij stonden toevallig net buiten allebei zware shag te roken. Hij zei dat zo'n beetje in een soort informele setting tegen mij, "een bom onder het bestel". Dat was natuurlijk wel een interessante mededeling.

Mevrouw **Hachchi**: En wat gebeurde er toen, in dat gesprek met u?

De heer **Verzijlbergh**: Daar gebeurde verder niks.

Mevrouw **Hachchi**: Maar wat was uw reactie?

De heer **Verzijlbergh**: Toen dacht ik: wij hebben geen behoefte om een bom onder het bestel te leggen, maar willen gewoon dat project in Luik realiseren. Toen hebben wij nog geprobeerd om te bekijken of wij via een experiment zaken konden doen met het departement; er is in de Woningwet namelijk een artikel dat dit mogelijk maakt. Ik heb dat toen nog voorbereid met de toenmalige directeur van de SEV, de Stuurgroep Experimenten Volkshuisvesting. Maar goed, kennelijk had het departement al bedacht dat dit een bom onder het bestel was. Wij hadden natuurlijk wel snel in de gaten dat dit iets te maken had met het niet Europaproof zijn van het bestel.

Mevrouw **Hachchi**: Heel even, voordat we op dat punt verdergaan: de tweede keer dat u staatssecretaris Remkes sprak, kreeg u dus een andere boodschap dan de eerste keer. De eerste reactie was positief, en de tweede was: u legt een bom onder het bestel. U gaf in uw bewoordingen aan dat er toen voor gekozen is om een soort pilotproject van het bouwen in Luik te maken.

De heer **Verzijlbergh**: Ja, dat was het sowieso al, zowel tegenover de Nederlandse overheid als tegenover het gemeentebestuur van Luik.

Mevrouw **Hachchi**: Maar mijn vraag is: was voor u als directeur van Servatius duidelijk wat het standpunt van het ministerie was? In eerste instantie kreeg u positieve signalen, maar daarna kreeg u duidelijk andere taal te horen, namelijk dat u met deze plannen een bom onder het stelsel legde. Vervolgens is het een pilotproject. Hoe hebt u dat als directeur ervaren? Of was het voor u helder, "we gaan gewoon door en het is een pilotproject"?

De heer **Verzijlbergh**: Van de kant van het departement was het natuurlijk niet helder. Daar werd eenvoudigweg gezegd: de Nederlandse volkshuisvesting staat dit niet toe; u mag alleen maar in Nederland bouwen. Dat was het standpunt van het departement en op enig moment dus ook het standpunt van de staatssecretaris.

Mevrouw **Hachchi**: Op enig moment ook dat van de staatssecretaris.

De heer **Verzijlbergh**: Ja, ja.

Mevrouw **Hachchi**: Maar dat betekent dus eigenlijk dat u er zelfs geen pilotproject van kon maken, maar dat het gewoon een "nee" was.

De heer **Verzijlbergh**: Dat zou dan inderdaad de conclusie hebben kunnen zijn, maar wij hadden natuurlijk wel twijfels bij het standpunt van het departement dat de volkshuisvesting zich alleen maar tot het Nederlandse grondgebied zou beperken. Zoals ik in het begin ook al aangaf, waren wij namelijk van mening dat Servatius een stichting is, een private organisatie, die ook gewoon met privaat kapitaal werkt. De vrijheid van kapitaal is toch een van de grondbeginselen van de Europese Unie.

Mevrouw **Hachchi**: Ik wil nog heel even terug naar uw plannen om te bouwen in Luik. Hebt u daar de brancheorganisatie Aedes nog bij betrokken?

De heer **Verzijlbergh**: Op enig moment is Aedes daar inderdaad bij betrokken, want die vonden wat hier gebeurde, natuurlijk allemaal reuze-interessant.

Mevrouw **Hachchi**: Wat bedoelt u met "reuze-interessant"?

De heer **Verzijlbergh**: Precies wat ik zeg!

Mevrouw **Hachchi**: Ik kan "reuze-interessant" op verschillende manier interpreteren. Het kan betekenen "u bent goed bezig", of ...

De heer **Verzijlbergh**: Zij keken wat hier gebeurde en waren ook benieuwd hoe het met het stelsel zat in relatie tot Europa. Er is uiteindelijk ook nog een werkgroep Europa opgericht, overigens een paar jaar later, omdat ook voor

andere corporaties die in het grensgebied opereren interessant was om te weten of dit wel of niet kon.

Mevrouw **Hachchi**: Maar ervoer u Aedes hierin als steun?

De heer **Verzijlbergh**: Jazeker! Jaja. Overigens ervoer ik niet alleen steun van Aedes, voor alle duidelijkheid. Ook de gemeente Maastricht en de provincie Limburg vonden dit een goed initiatief.

Mevrouw **Hachchi**: Helder. Uiteindelijk verbiedt niet oud-staatssecretaris Remkes, maar zijn opvolger, minister Dekker, het project in Luik. In december 2002 ontvangt u een vooraankondiging van een aanwijzing dat u moet stoppen met het bouwen in Luik, of dat u daarmee niet mag verdergaan. In februari 2004 is dat een definitieve aanwijzing geworden. Uzelf bent in januari 2003 een juridische procedure gestart. Die heeft uiteindelijk tot februari 2011 geduurd en loopt tot aan de Raad van State en het Europees Hof. Iedere keer wordt corporatie Servatius in het gelijk gesteld. Zag u aankomen dat u hier een sterke casus had, aangezien u ook echt de juridische strijd bent aangegaan?

De heer **Verzijlbergh**: Naarmate de procedure voortschreed, werd wel duidelijk dat het stelsel inderdaad niet Europaproof was. Ik heb achteraf begrepen dat het tussen Den Haag en Brussel ook meer dan tien jaar geduurd heeft om een regeling te treffen waardoor het Nederlandse corporatiebestel wél Europaproof is geworden. Zoals ik al zei, zagen wij onze argumenten in de loop van de procedure steeds sterker worden. Wij deden ook een beroep op mensen die deskundig waren op het gebied van het Europees recht. Er kwam links en rechts ook nogal wat support. Wij zagen dus wel dat dit een heel goede casus was, dat wij hier niet hoefden te stoppen en dat wij maar moesten proberen om de zaak juridisch voor te leggen en te kijken wat dat opleverde.

Mevrouw **Hachchi**: Is dat ook wat u eerder bedoelde met de opmerking dat het niet Servatius was dat van mening verschilde met het ministerie, maar dat het ministerie van mening verschilde met Servatius?

De heer **Verzijlbergh**: Ja. Zoals ik al zei, hebben wij geprobeerd de pilot de status te geven van experiment, dus om er onder begeleiding van de Stuurgroep Experimenten Volkshuisvesting mee aan de slag te gaan. Dat is ook besproken op het departement en het is ook voorgelegd aan het departement, maar men had daar geen trek in. Men bleef dus gewoon in de modus hangen van "het mag niet en het kan niet". Dan ben ik niet degene of is Servatius niet degene die het conflict opzoekt; dat is het departement.

Mevrouw **Hachchi**: Heeft de minister nog geprobeerd om de rechtszaak te voorkomen?

De heer **Verzijlbergh**: Ik weet wel dat de minister een of twee keer geprobeerd heeft om in een soort informele setting met Servatius te spreken, om te proberen om het project te stoppen.

Mevrouw **Hachchi**: Maar dat heeft niet geholpen.

De heer **Verzijlbergh**: Servatius heeft toen gezegd: nee, dat doen wij niet; de zaak is nu verder onder de rechter, u hebt een aanwijzing gegeven, en laten wij het pad nu maar gewoon juridisch afwandelen.

Mevrouw **Hachchi**: Wat heeft dat gedaan met de verhoudingen tussen Servatius en het ministerie? U zegt dat vanuit het ministerie een poging is gedaan om een rechtszaak te voorkomen. Servatius heeft gezegd: wij gaan wel naar de rechter. Heeft dat nog gevolgen gehad voor de relatie?

De heer **Verzijlbergh**: Nou ja, met het feit dat Servatius dit project überhaupt had geëntameerd, hebben wij in Den Haag natuurlijk geen vrienden gemaakt. Dat heb ik mij wel gerealiseerd.

Mevrouw **Hachchi**: Wat was uw motivatie om die strijd dan toch aan te gaan?

De heer **Verzijlbergh**: Wij waren ervan overtuigd dat wij een casus hadden die juridisch gewoon sterk was. Dat blijkt ook wel, want wij zijn hierin keer op keer door de rechter in het gelijk gesteld. Dat was als het ware ons anker. Bovendien waren we inmiddels ook verplichtingen aangegaan met het gemeentebestuur in Luik. Wij hadden grond gekocht, er was een architect aan het werk en het project werd aanbesteed. Ook van die kant liep het project. Daar kun je niet zomaar de stekker uit trekken.

Mevrouw **Hachchi**: Heeft de uitspraak van de rechter voor de sector uiteindelijk ook die duidelijkheid opgeleverd?

De heer **Verzijlbergh**: Dat is na mijn tijd, want er kwam pas in de loop van 2009 een uitspraak van het Europees Hof. Overigens was dat niet echt een proces. Het was meer op verzoek van de Raad van State. Laat ik de situatie even schetsen. De bestuursrechter in Maastricht gaf *Servatius con amore* gelijk in deze casus. Binnen twee dagen kondigde de minister aan dat zij in hoger beroep ging. Dat hoger beroep diende bij de Raad van State. De Raad van State zei toen: als wij naar de Nederlandse wet kijken, zou de minister een punt kunnen hebben, want dan is het inderdaad niet toegestaan, maar als wij de Europese regels op deze casus betrekken, wordt het toch wel lastiger, dus laten wij zogenaamde prejudiciële vragen stellen aan het Europees Hof, zodat er duidelijkheid komt hoe het precies Europeesrechtelijk zit. Die vragen zijn door de Raad van State geformuleerd. Het Europees Hof heeft daarop uiteindelijk een klip-en-klaar antwoord gegeven.

Mevrouw **Hachchi**: Helder. Ik kijk naar mijn collega.

De heer **Oskam**: Ik wil hier nog even op doorgaan. Dat sjekkie roken triggerde mij. Remkes zei toen dat u een bom onder het bestel legde, terwijl hij bij het vorige werkbezoek nog redelijk positief was. Ik kan mij voorstellen

dat u dan zegt: hoezo een bom? Wat bedoelde Remkes precies? Waarom was hij van mening veranderd?

De heer **Verzijlbergh**: Ik had een andere opvatting. Ik zei: wij willen geen bom onder het bestel leggen, zo simpel is het! Wat die bom dan precies mocht zijn ... Ik had uiteraard wel een vaag vermoeden dat het over Europa zou gaan, ...

De heer **Oskam**: ... maar dat hebt u niet gevraagd?

De heer **Verzijlbergh**: Nee, ik heb daarop niet doorgevraagd. Daar was ik ook niet in geïnteresseerd.

De heer **Oskam**: Maar u vond het ook geen bom?

De heer **Verzijlbergh**: Nee!

De heer **Oskam**: Het was een experiment?

De heer **Verzijlbergh**: Als het stelsel niet Europaproof is, wat in 2000, 2002 dus al bleek, kun je een corporatie moeilijk verwijten dat zij iets doet waardoor er een bom onder het bestel komt te liggen. Dan moet de rijksoverheid haar huiswerk beter maken en ervoor zorgen dat het stelsel wél Europaproof is.

De heer **Oskam**: Maar het prangende punt was gewoon de grens?

De heer **Verzijlbergh**: Ja. Nogmaals, als wij twintig kilometer naar het noorden geïnvesteerd zouden hebben, bijvoorbeeld in Sittard, zouden wij misschien wel applaus van de minister gekregen hebben, maar als je het twintig kilometer zuidelijker doet, is hoongelach je deel! Tja, dat is wel een beetje lastig in een gebied waar de grens er veel minder toe doet. Dat moet u zich natuurlijk wel realiseren.

De heer **Oskam**: Als het nu wel was doorgegaan, waren daar dan Nederlanders gaan wonen of Belgen?

De heer **Verzijlbergh**: Het was uiteraard een combinatieproject. Er stond geen hek om in de zin van "slegs vir Nederlanders". Het was een combinatieproject. Uiteindelijk is daar ongeveer 10% vanuit Maastricht gaan wonen. De rest waren mensen die van elders kwamen, uiteraard ook een aantal Luikenaren.

De heer **Oskam**: Wij gaan van Luik naar de campus. Dat is ook een heel interessant project. In november 2004 was de bedoeling dat er in de buurt van de universiteit, in Randwyck, een groot project zou komen met studentenwoningen, een groot sportcomplex en kantoorruimtes voor de universiteit. Uiteindelijk zou het de bedoeling zijn dat de woningcorporatie waaraan u leiding gaf, dit samen zou doen met de universiteit en de gemeente Maastricht. Hoe raakte u betrokken bij dit idee?

De heer **Verzijlbergh**: De universiteit heeft in 1999 ... Nee, ik moet anders beginnen. De Universiteit Maastricht dateert van 1976. Bij de start van de universiteit is door de rijksoverheid aangegeven: "U krijgt slechts geld voor onderwijs en onderzoek. Voor alle andere faciliteiten, zoals sport, studentenhuisvesting et cetera, geven wij geen geld. Dat moet u maar regelen met de lokale partijen." De corporaties waren van oudsher, vanaf de start van de universiteit in 1976, ten nauwste betrokken bij de studentenhuisvesting in de stad. In 1999 kregen wij van de universiteit het verzoek om meer studentenhuisvesting. Zij nodigde corporaties uit om te komen met ideeën hoe dat zou moeten. Servatius had net een beleidsplan het licht doen zien waarin was aangegeven: wij hebben nu 500 studenteneenheden en dat zouden er eigenlijk meer moeten zijn, want de studentenpopulatie bedraagt gemiddeld 12% van de totale bevolking en wij zouden dus in ons woningbestand ook naar een dergelijk percentage studenteneenheden moeten. Wij zijn toen dus ingegaan op de uitnodiging van de universiteit en hebben het idee van een campus neergelegd. Wij hadden het idee dat sec studentenhuisvesting niet heel erg waardevast zou

zijn. Daarom wilden wij een combinatie maken van enerzijds studentenhuisvesting en anderzijds sportvoorzieningen; het ontbrak namelijk ook aan goede sportvoorzieningen. Wij wilden dat bovendien combineren met bijvoorbeeld bedrijfsruimte voor startende ondernemers die vanuit de universiteit een duwtje in de rug krijgen om zich na hun studie als beginnend ondernemer te vestigen. Het ging dus om die combinatie. Kennelijk vond de universiteit dat het beste plan. Zij heeft toen besloten om met ons in zee te gaan en om dit plan uit te gaan werken. Daarover is toen een letter of intent afgesloten.

De heer **Oskam**: Het lijkt niet onlogisch om de samenwerking te zoeken als je allemaal een gemeenschappelijk belang hebt. Uit wiens brein kwam dit nou bij Servatius? Kwam het uit uw brein of uit dat van de raad van toezicht? Wie gingen hiermee actief aan de slag?

De heer **Verzijlbergh**: Het idee dat er meer studentenhuisvesting moest komen, werd organisatiebreed gedeeld. Dat lag ook gewoon vast in het beleidsplan. Een van de leden van de raad van toezicht, de heer Fekkers, was op dat moment werkzaam bij de universiteit. Hij hield zich ook bezig met het in de markt zetten van allerlei nieuwe bedrijfjes; dat was een van zijn taken binnen de universiteit. Hij kwam met de suggestie om naast studentenhuisvesting en een sporthal ook kantoorruimte te realiseren. Het is dus een combinatie geworden van ideeën die binnen de organisatie leefden. De heer Fekkers had het specifieke idee om ook startende ondernemers ruimte te bieden in de campus.

De heer **Oskam**: Dus Fekkers zat eigenlijk op drie sporen, de studenten, de universiteit en de startende ondernemers?

De heer **Verzijlbergh**: Ik begrijp niet wat u met drie sporen bedoelt.

De heer **Oskam**: Hij had misschien wel drie petten op, want hij was voorzitter van de raad van toezicht ...

De heer **Verzijlbergh**: Nee, hij was toen geen voorzitter van de raad van toezicht. Hij was lid van de raad van toezicht.

De heer **Oskam**: Hij had bovendien een rol bij de universiteit. Daarnaast was hij ook bezig met ondernemingen voor startende ondernemers, zoals u net zei. In zoverre zijn er dus drie sporen.

De heer **Verzijlbergh**: Ja, goed. Hij heeft inderdaad die drie ...

De heer **Oskam**: Het is geen waardeoordeel, hoor, meer een constatering.

De heer **Verzijlbergh**: Ik wou al zeggen; laten wij inderdaad even proberen vast te houden dat dit geen waardeoordeel is. Ja, die meneer had drie petten op. Dat had in dezen wel zijn nut, want het was een heel creatief idee om in die campus ook ruimte voor startende bedrijfjes te maken.

De heer **Oskam**: Wat opvalt in het hele project is dat de woningcorporatie toch wel een beetje de voortrekkersrol neemt. Kunt u uitleggen in hoeverre dit past binnen het taakveld van een woningcorporatie?

De heer **Verzijlbergh**: Zeker na 2009 heb ik in de media heel vaak gezien dat de campus een commercieel project zou zijn; dat is natuurlijk gewoon kletsboek, want het was geen commercieel project. Kijk alleen maar naar de investeringen: er werd ruim 100 miljoen geïnvesteerd in studentenhuisvesting en 65 miljoen in de sporthal en de aanverwante voorzieningen. De studentenhuisvesting is een kerntaak van corporaties, zeker in Maastricht, want zoals ik eerder zei, heeft de universiteit geen geld van het Rijk gekregen om de studentenhuisvesting te realiseren.

De heer **Oskam**: Moet ik het dan zo zien dat het project met name om de studentenhuisvesting ging en dat de rest secundair was?

De heer **Verzijlbergh**: Nee, u moet het zien als een integraal project. Als je bijvoorbeeld een woon-zorgcomplex bouwt, volsta je ook niet alleen maar

met wooneenheden. Dan maak je daar ook kantoorruimtes voor personeel en een recreatiezaal bij. Nou, de recreatiezaal voor studenten is de sporthal. Die combinatie is dus helemaal niet gek.

De heer **Oskam**: Voor u was het dus een logische combinatie.

De heer **Verzijlbergh**: Zeer zeker.

De heer **Oskam**: De Campus zou heel groot worden. Architectonisch zou het ook een hoogstandje moeten worden, want u had een Spaanse architect in de arm genomen, Santiago Calatrava. Hij is heel bekend van Valencia, waar hij veel heeft neergezet. Hij was ook een heel dure architect. Waarom kiest een corporatie bij de realisatie van studentenwoningen, waarbij onze eerste associatie "klein, sober en goedkoop" is, voor zo'n dure architect?

De heer **Verzijlbergh**: Omdat de campussen zeker in die tijd toch een beetje de uitstraling hadden dat het allemaal wat rommelig was. Als je als corporatie iets neerzette, had je toch binnen tien jaar grote problemen. Wij wilden twee zaken. Ten eerste wilden wij een kwalitatief hoogwaardige voorziening voor studenten, dus niet zo'n rommelig zootje als bijvoorbeeld Uilenstede in Amsterdam. Wij wilden iets hoogwaardigs, ook omdat de gemeente Maastricht inzette op hoogwaardige architectuur. Je kon dus sowieso niet met een architect van om de hoek aankomen. Ten tweede wilden wij dat het gebouw een enorm open uitstraling zou hebben, want je ziet wel vaker dat studentencampussen wat incestueuze, naar binnen gekeerde voorzieningen zijn. Wij wilden een zeer open gebouw. Calatrava voldeed prima aan die omschrijving. Daarom zijn wij met Calatrava in zee gegaan in 2000.

De heer **Oskam**: Hebt u voordat u met hem in zee ging, nog onderzoek naar hem gedaan, naar zijn werkwijze en naar de manier waarop het normaal gesproken met de kosten en dergelijke gaat?

De heer **Verzijlbergh**: Jazeker. Wij hebben natuurlijk wel rondgekeken. Zeker in de loop der jaren kwam het geluid steeds sterker naar voren dat

Calatrava erg duur was. Ja, dat wisten wij wel. Een kenmerk van zijn architectuur is ook dat de verhouding tussen vierkante meters en kubieke meters heel ongunstig is. Daar hebben wij dus heel erg op gestuurd. Bovendien waren wij voor hem uiteindelijk toch een particuliere opdrachtgever. Zijn meeste opdrachten kwamen vanuit verschillende overheden. Daarbij zie je dat wethouders, gouverneurs, burgemeesters of ministers in hun periode zo snel mogelijk nog de eerste paal willen slaan of het project willen openen. Het effect is dat heel veel opdrachten van Calatrava onvoldragen, niet gedetailleerd genoeg en niet uitgewerkt genoeg worden aanbesteed. Dan is het natuurlijk kassa voor de aannemer. Wij wisten op voorhand dat dit probleem er zou zijn.

De heer **Oskam**: U snijdt het punt zelf aan: Calatrava is een topnaam; hij is echt een architect uit het topsegment. De andere kant van het verhaal is dat zijn rekening fors zijn, en vaak ook niet realistisch. Ze blijken later vaak veel duurder te zijn. U geeft als voorbeeld dat een wethouder in de tijd dat hij er nog zit, graag de eerste paal wil slaan. Dat snap ik ook wel. U bent een woningcorporatie. Hoe verhoudt zich dat? Het is duur én het is niet altijd even realistisch. Dat bleek ook wel, want in oktober 2005 was de raming van de kosten al verdubbeld.

De heer **Verzijlbergh**: Tja!

De heer **Oskam**: Ja, u zucht, maar dit is natuurlijk wel een feit!

De heer **Verzijlbergh**: Dat is ook weer zo'n misverstand. Als je het programma van eisen uitbreidt, stijgen de kosten namelijk ook. Toen wij in 2000 begonnen, hadden wij een tamelijk bescheiden programma. In de loop der jaren hebben wij door wensen vanuit de universiteit, maar ook door opvattingen van Calatrava over het stedenbouwkundig ontwerp, besloten om het project uit te breiden. Het feit dat de kosten stijgen, heeft dus alles te maken met een uitbreiding van het programma.

De heer **Oskam**: Oké. Er was dus eigenlijk geen mogelijkheid om het nog lager te houden, bij de eerste offerte?

De heer **Verzijlbergh**: Nee. Calatrava bedong een percentage van de bouwkosten en dat lag gewoon vast in het contract.

De heer **Oskam**: Op dat contract is ook kritiek. Nadat het allemaal is misgegaan, is er een zogenaamd IFO-onderzoek geweest. Er is een rapport verschenen. Daarin hebben de onderzoekers gezegd: wij verwijten Verzijlbergh dat hij niet eerst extern juridisch advies heeft ingewonnen. U hebt daarop hoor en wederhoor kunnen plegen en hebt toen gezegd: "Dat is flauwekul, want het is een standaardcontract. Welke jurist je ook neemt, niemand heeft echt verstand van moeilijke architectonische ontwerpen. Ik had dit dus wel kunnen doen, maar dat zou eigenlijk niks opgeleverd hebben." Toen hebben zij gezegd: het feit dat u zich met een man als Calatrava inliet, had juist een reden moeten zijn om wél externe support te zoeken. Daar bent u niet meer op bevraagd, want dat was de conclusie van het IFO, maar wat is nu uw reactie daarop?

De heer **Verzijlbergh**: Ik neem aan dat het IFO nog wel ter sprake zal komen; anders zal ik het zeker zelf ter sprake brengen in een latere fase van dit gesprek.

De **voorzitter**: Even een punt van orde, mijnheer Verzijlbergh. Dit is een verhoor en wij stellen dus vragen. U kunt niet zelf iets naar keuze bespreken.

De heer **Verzijlbergh**: Nee, dat was ik ook zeker niet van plan, maar ik neem aan dat dit ongetwijfeld nog ter sprake zal komen.

De **voorzitter**: Ik geef het u toch even mee.

De heer **Verzijlbergh**: Dank u wel.

Het was een contract naar Zwitsers recht, dus eigenlijk een redelijk standaardcontract. Het enige punt dat je moet beoordelen is de

moeilijkheidsgraad, want daar hangt ook het honorarium van een architect van af. Dat hebben wij uiteindelijk uitonderhandeld en daaruit is het percentage van 10,25 gerold.

De heer **Oskam**: Van de bouwkosten, hè?

De heer **Verzijlbergh**: Ja, van de bouwkosten, dus minus de installatiekosten. Overigens is hier nog wel door een jurist naar gekeken, maar die zag niks vreemds in dit contract.

De heer **Oskam**: Wie was dat dan?

De heer **Verzijlbergh**: Dat weet ik niet. Ik denk dat het de huisjurist van Servatius was: Van Breevoort & Ter Meulen, een advocatenkantoor in Woerden waarmee Servatius wel vaker zaken deed.

De heer **Oskam**: Dat zouden wij bij Servatius kunnen opvragen.

De heer **Verzijlbergh**: Dat denk ik wel, ja.

De heer **Oskam**: Oké. U hebt zelf gezegd: het werd zo duur omdat wij aanvullende eisen hadden. Is er nooit een moment geweest waarop u dacht: tja, nu wordt het wel heel duur! Het is natuurlijk mooi om daarin mee te gaan, om uit te breiden en het nog mooier te maken, maar zijn er ook momenten geweest waarop u dacht "nu wordt het echt te gek, want het gaat wel om studentenhuysvesting en de kosten rijzen de pan uit"? Of zag u dat anders?

De heer **Verzijlbergh**: In 2005 is het project voor de eerste keer aanbesteed. Daaruit kwam een bedrag dat vele tientallen miljoenen hoger lag dan de begroting in die tijd. Toen hebben wij natuurlijk wel moeten nadenken hoe wij verder zouden gaan. Lag het aan het ontwerp of aan de aannemer die daar te weinig gevoel bij had? Dit was dus wel zo'n moment waarop wij dachten: "Waar zijn wij mee bezig? Zijn wij op de goede weg met dit project?" Aan de andere kant moet je niet alleen naar de kosten kijken, maar ook naar de

opbrengsten. Is het een project dat zich uiteindelijk, inclusief de onrendabele top van de studentenhuisvesting, terugverdient in de loop der jaren of niet?

De heer **Oskam**: Dat had dan met name in die kantoorruimte moeten zitten?

De heer **Verzijlbergh**: Dat zat in de sporthal en in de kantoorruimte. Op de studentenhuisvesting zat een tekort. Overigens is dat zeer gebruikelijk in de sociale huisvesting. Bij elkaar bedroeg dat tekort iets van 14 miljoen. De andere elementen waren kostendekkend.

De heer **Oskam**: Zat er geen onrendabele top op de kantoorruimte voor startende ondernemers?

De heer **Verzijlbergh**: Nee.

De heer **Oskam**: Van mensen die net afgestudeerd zijn en een eigen zaak willen beginnen, kun je namelijk niet verwachten dat ze zomaar een smak geld op tafel leggen.

De heer **Verzijlbergh**: Dat was ook zo. Wij richtten ons dus niet op de startende ondernemer die met zijn diploma net op zak begint, want dat doet hij meestal ergens tussen de schuifdeuren of op een zolderkamertje. Het ging eigenlijk om de fase daarna. Daar mikten wij op. Wat betreft de studenten mikten wij vooral op masterstudenten.

De heer **Oskam**: Bij de start van het project leek het alsof u zei: dit zijn mensen die van de universiteit komen en iets willen gaan beginnen; die kunnen dan meteen doorstromen.

De heer **Verzijlbergh**: Die zullen er ongetwijfeld ook tussen gezeten hebben, maar wij hoefden de kantoren dus niet onder de marktprijs te verhuren. Wij hoefden er ook geen heel hoog rendement op te halen. Wij hadden daar verder geen commercieel belang bij.

De heer **Oskam**: Maar uw conclusie is dus dat het uiteindelijk kostendekkend zou worden?

De heer **Verzijlbergh**: Jazeker.

De heer **Oskam**: We maken even een zijsprongetje, want we hoeven het niet alleen over geld te hebben. De vraag is hoe wij de campus moeten duiden. Collega Hachchi vroeg net hoe u de activiteiten van een woningcorporatie ziet. In die tijd was er een ministeriële richtlijn die zei dat je als woningcorporatie niet zomaar nevenactiviteiten mocht ondernemen. Die moest je eerst aan het ministerie melden. Je moest daarvoor eigenlijk toestemming krijgen. Moeten de kantoorruimtes waarover wij het net hadden en de exploitatie van de sporthal worden gezien als nevenactiviteiten die gemeld moeten worden? Wij weten dat u dit niet gemeld hebt aan het ministerie. Kunt u ons uitleggen waarom u de campus niet hebt gemeld als nevenactiviteit?

De heer **Verzijlbergh**: Omdat het Waarborgfonds in eerste instantie had aangegeven dat het het hele project wilde borgen, inclusief de sporthal en de kantoorruimtes. Het project had oorspronkelijk de status van uitsluitend sociale woningbouw. In 2005 was dat ook nog het standpunt van het Waarborgfonds. Toen kwam het departement langs, naar ik meen voor het eerst, om eens te informeren waar wij zoal mee bezig waren. Wij waren toen overigens al vijf jaar bezig. Toen gaf het departement op enig moment aan dat dit project een te groot risico was voor Servatius alleen. Servatius zou in ieder geval het kantoorgedeelte en de sporthal niet alleen mogen ontwikkelen. Toen is de bal gaan rollen om daaraan met andere partijen een mouw te passen. Toen werd eigenlijk pas voor het eerst duidelijk dat het qua sporthal en kantoorruimte om een soort nevenactiviteit ging.

De heer **Oskam**: Maar voordat u het aanmeldde bij het Waarborgfonds, om daar borging te krijgen, dacht u zelf dus nog steeds dat het gewoon volkshuisvestelijk was, wat ruimer opgezet, maar geen nevenactiviteit?

De heer **Verzijlbergh**: Ja, dat klopt. Ik weet nog goed dat wij indertijd in de correspondentie of in de gesprekken met het departement ook hebben aangegeven: "U moet het zo zien. Wat een recreatiezaal is in een bejaardenhuis, is een sporthal in een studentencolplex. Zo gek is het dus niet dat wij het project eigenlijk alleen maar als sociaal woningbouwproject definiëren."

De heer **Oskam**: Zoals u al hebt gezegd, komt het ministerie langs en beoordeelt het dit project. Zij zeggen dat de andere takken, naast de studentenhuisvesting, eigenlijk een commerciële activiteit vormen. Het moet ook buitenproportioneel veel kosten, mede door die Calatrava, in verhouding tot de studentenhuisvesting.

De heer **Verzijlbergh**: Over de kosten heeft het departement zich nooit uitgelaten; sorry dat ik u onderbreek.

De heer **Oskam**: Oké. Volgens ons heeft het ministerie gezegd: het commerciële deel van het project is buitenproportioneel ten opzichte van het deel studentenwoningen. Dat lijkt op iets zeggen over de kosten, maar goed ...

De heer **Verzijlbergh**: Ja, maar dat is meer een definitiekwestie. Toen speelde ook al de vraag wat binnen de sector volkshuisvesting precies als maatschappelijk vastgoed moest worden verstaan. Dat "maatschappelijk vastgoed" werd dan weer gerelateerd aan het aantal wooneenheden dat je in een bepaalde wijk had. Als je in een wijk veel wooneenheden had, mocht je daar verhoudingsgewijs ook veel maatschappelijk vastgoed bouwen. Binnen het departement gingen er wel stemmen op dat je die sporthal en die kantoren wel als maatschappelijk vastgoed kon duiden. De discussie binnen het departement over wat wel en niet onder maatschappelijk vastgoed werd verstaan, werd wel wat ruimer. Het leek dus alsof hier wel een oplossing voor was en alsof er wel een mouw aan te passen viel, behalve dan dat Servatius natuurlijk niet als enige in die sporthal kon investeren. Dat wel.

De heer **Oskam**: Maar het lijkt erop dat het over de kosten gaat, dat je de kosten van studentenhuisvesting hebt en daarnaast al die andere dingen. Of gaat het om de omvang?

De heer **Verzijlbergh**: Het gaat om de verhouding.

De heer **Oskam**: Ja, maar welke verhouding?

De heer **Verzijlbergh**: Tussen het sociale deel en het niet-sociale deel. De verhouding was 103 miljoen voor de studentenhuisvesting en 62 miljoen voor de sporthal en de kantoren. Om die verhouding ging het.

De heer **Oskam**: Het meeste geld zat dus wel in de studentenhuisvesting.

De heer **Verzijlbergh**: Uiteraard! Anders waren wij er natuurlijk niet aan begonnen.

De heer **Oskam**: Uiteindelijk zegt het ministerie tegen u: wij willen er wel naar kijken, maar dan moet er een vennootschap tussen de universiteit, de gemeente Maastricht en Servatius worden opgericht.

De heer **Verzijlbergh**: Volgens mij zei de minister dat Servatius het niet alleen mocht doen. Het deed er dus minder toe welke andere partijen wij als aandeelhouder bij die bv zouden betrekken.

De heer **Oskam**: Maar het lag dan voor de hand om ...

De heer **Verzijlbergh**: Het lag voor de hand omdat in een eerdere fase de universiteit, de provincie Limburg en de gemeente Maastricht alle drie een miljoen hadden toegezegd. Toen hebben wij gezegd: laten wij dat omzetten in aandelen; dan gaat u op die manier participeren in de bv, die straks ook de eigenaar en de exploitant of verhuurder van de sporthal en de kantoren wordt.

De heer **Oskam**: Maar die 3 miljoen is peanuts bij de 160 miljoen die u daarnet noemde.

De heer **Verzijlbergh**: Ik heb het hier over het aandelenkapitaal en over bijdragen in de exploitatie van de sporthal. U noemt dat peanuts, maar ik vind 3 miljoen geen peanuts.

De heer **Oskam**: Maar ik plaats het even in verhouding tot de andere bedragen. U zegt: het kost 103 miljoen voor de studentenwoningen en 62 miljoen voor de andere activiteiten. Het leek er even op dat een bijdrage van 1 miljoen heel weinig was, maar dat was alleen maar ...

De heer **Verzijlbergh**: Dat was in de exploitatie, niet in de investering. Daarover is nooit gesproken.

De heer **Oskam**: Wie zou dan die investering betalen?

De heer **Verzijlbergh**: Oorspronkelijk zou Servatius het geheel doen en zou het Waarborgfonds het geheel borgen, maar vanaf 2005 werd dat anders. Toen moesten wij dus ook op zoek naar externe financiers. Uiteindelijk had dat in onze optiek dus de Europese Investeringsbank hebben moeten worden.

De heer **Oskam**: Naast het ministerie, dat voorwaarden stelde, kreeg u ook met de raad van commissarissen te maken. Die wilde ook borgen dat de samenwerking met de andere partijen op een goede manier werd vormgegeven. Ik noemde net even het idee om een vennootschap op te richten, maar je kunt ook aan andere juridische constructies denken. Uiteindelijk is dit nooit gerealiseerd. Hoe komt dat?

De heer **Verzijlbergh**: De bv Campus is wel degelijk opgericht. Er liepen gesprekken met zowel de gemeente als de universiteit om toe te treden als aandeelhouder. Die gesprekken zijn gestart in 2007, 2008, want het heeft nogal wat tijd gekost om die bv op te richten en met name ook om de

aandelenverhoudingen goed te regelen. Daar speelden namelijk nog een paar fiscale problemen. Wij hebben ook met het ministerie en het Centraal Fonds overlegd hoe wij dat het beste konden doen. Op enig moment na juli 2008 heeft Servatius de bv Campus opgericht. Die zou ook de opdrachtgever zijn voor de bouw.

De heer **Oskam**: Wie zaten daarin?

De heer **Verzijlbergh**: Daarin zat op dat moment alleen Servatius als aandeelhouder. En er liepen dus, nogmaals, gesprekken met de universiteit en de gemeente Maastricht om toe te treden als aandeelhouder, maar niet te snel, want dat was ook niet nodig. Vanuit het departement was duidelijk geworden dat de aandeelhouders er moesten zijn op het moment dat wij met de exploitatie zouden starten. Die hoefden er dus niet te zijn wanneer wij met de bouw zouden starten.

De heer **Oskam**: Dus u zegt dat u aan de voorwaarden van het ministerie en de raad van toezicht hebt voldaan: u was in gesprek en die club is opgericht. Maar die andere twee zaten er nog niet in; die waren nog geen aandeelhouder.

De heer **Verzijlbergh**: Zeker. Nee, dat klopt. De gemeente Maastricht aarzelde; laat dat duidelijk zijn. Ik had dit met de wethouder besproken en die vond dit een prima idee. Toen werd het ambtelijk uitgewerkt en kwam er toch het advies vanuit de ambtelijke organisatie van de gemeente Maastricht om nog maar even pas op de plaats te maken, omdat de gemeente al in heel veel bv's participeerde en omdat men bovendien niet wist in hoeverre staatssteunregels zouden worden overtreden als de gemeente zou toetreden als aandeelhouder. De gemeente Maastricht maakte dus wel wat terugtrekkende bewegingen. De Universiteit Maastricht maakte die bewegingen helemaal niet, maar tegen de universiteit zeiden wij: wij willen eigenlijk dat u pas toetreedt op het moment dat wij ook de contracten hebben getekend. Wij wilden namelijk voorkomen dat de universiteit in een soort dubbele positie kwam, dus enerzijds als aandeelhouder zou kunnen

meebeslissen over wat er in de contracten zou moeten staan over huur en verhuur van de sporthal en de kantoren. De universiteit werd dus verzocht om nog even te wachten met toetreden totdat wij dat onderdeel ook geregeld hadden.

De heer **Oskam**: Maar het samenwerkingsverband ging toch juist om de exploitatie?

De heer **Verzijlbergh**: Ja, zeker.

De heer **Oskam**: De bouw start in november 2008. Eind januari 2009 wordt die weer stilgelegd omdat er een aanpassing van het ontwerp nodig zou zijn. Er zou onder andere een andere gevelbekleding moeten komen.

De heer **Verzijlbergh**: Neeneenee.

De heer **Oskam**: Niet?

De heer **Verzijlbergh**: Nee. Er was een discussie over de dilatatie van het gebouw.

De heer **Oskam**: Oké. Legt u dat eens uit?

De heer **Verzijlbergh**: Calatrava had oorspronkelijk een gebouw ontworpen dat eigenlijk als een soort heel stijf verband zou fungeren, net zoals bijvoorbeeld bij een brug het geval is. Die maak je bij wijze van spreken uit één stuk, anders heb je een probleem. Dat had hij dus ook gedaan. Wij zeiden: dat is helemaal niet nodig en dat kost heel veel extra staal. Wij hebben toen heel lang met Calatrava moeten discussiëren of wij het gebouw dan toch niet in mootjes zouden knippen. Dat heet dan in vakjargon "dilateren". Uiteindelijk waren wij met Calatrava wel uit die discussie, maar vervolgens lag de werkorganisatie van Calatrava een beetje dwars. Wij konden dus eind 2008 op enig moment niet verder, omdat de bestekstekeningen waarin die dilatatie was opgenomen, nog niet klaar

waren. Wij konden dus even niet verder op de bouwplaats. Toen is het dus stilgelegd in januari. Uiteindelijk zouden wij dan in april weer zijn doorgedaan.

De heer **Oskam**: Het was dus een tijdelijke standstill.

De heer **Verzijlbergh**: Ja.

De heer **Oskam**: Had u er wel steeds vertrouwen in dat het allemaal goed zou komen, hoewel er door zijn werkorganisatie ook wel werd tegengewerkt?

De heer **Verzijlbergh**: Jazeker.

De heer **Oskam**: Waar bestond die tegenwerking uit?

De heer **Verzijlbergh**: Wat ik zei. Zijn constructeur voelde zich toch een beetje opzijgezet. Ik denk dat hij had voorgesteld om geen dilatatie aan te brengen en hij vond het niet leuk om toe te moeten geven dat het anders zou gaan. Calatrava had er zelf overigens ook moeite mee, want je ziet dan wel een verschil van een of twee centimeter in het gebouw. Daarvoor moet je echt met een vergrootglas kijken, maar het is een architect die dat soort details opvallend vindt en liever niet wil. Maar ja, wij zeiden: "Sorry, maar het scheelt al een miljoen aan kosten voor het staal. Bovendien is het helemaal niet nodig om een stijf gebouw te maken. Laten wij dus om de zoveel kubussen proberen om een soort dilatatie aan te brengen."

De heer **Oskam**: Dat leverde voordeel op?

De heer **Verzijlbergh**: Ja, dat leverde voordeel op, constructief en financieel.

De heer **Oskam**: Vrij kort daarna, in maart 2009, wordt u door de raad van toezicht geschorst. In juni maakt de raad van toezicht bekend dat hij afscheid van u neemt met ingang van oktober. Waarom eigenlijk?

De heer **Verzijlbergh**: Ik heb natuurlijk lang nagedacht over wat er aan de hand was, want het liep nogal vreemd. De raad had tot 1 januari 2008 een voorzitter met wie ik al die jaren heb samengewerkt. Daarna kwam er een nieuwe voorzitter, die binnen vijf maanden moest opstappen. Toen besloot de raad om het voorlopig maar even zonder voorzitter te doen en ook zonder iemand die verstand had van projectontwikkeling. Dat ging zo een tijdje door. In die periode werden wel belangrijke beslissingen genomen, onder andere over de campus. In december besloot de raad om de werving te starten voor een voorzitter en een lid met verstand van projectontwikkeling. Ergens in januari, februari kwam er een naam boven van een beoogd lid. Hij werd in strijd met van alles en nog wat door de raad van toezicht binnengehaald, want deze meneer was een voormalig projectontwikkelaar, terwijl heel nadrukkelijk in het functieprofiel stond dat er geen projectontwikkelaar vanuit Zuid-Limburg in de raad mocht komen. Het gekke van alles was dat er op enig moment een gesprek binnen de raad van toezicht plaatsvond waarin die meneer, Peter Vinck, aangaf: ik wil hier wel komen werken, maar dan moet het beleid van deze organisatie met 180 graden om, want zij koerst dit jaar op een tekort af terwijl er vorig jaar ook al een tekort was; dat kan allemaal niet. Toen bedacht de raad: tja, dat is nou ook wat; dan moet meneer Verzijlbergh maar opstappen! Een uur later begon de reguliere vergadering van de raad van toezicht en werd mij meegedeeld dat ik werd geschorst. Ik ben toen kwaad weggelopen en heb niet eens meer geluisterd waarvoor dit allemaal was, maar achteraf gezien is het wel erg vreemd dat deze raad van toezicht kennelijk iemand van buitenaf inhuurde om even het vonnis te vellen.

De heer **Oskam**: U hebt nooit eerder gevoeld dat dit eraan zat te komen?

De heer **Verzijlbergh**: Natuurlijk waren er wel spanningen. Die hadden veel te maken met het feit dat die raad van toezicht vanaf 2008 minder consistent was en minder sturing liet zien. Dat had alles te maken met het terugtreden van de voorzitter, wat overigens gewoon gebeurde omdat zijn termijn erop zat. Hij had drie periodes Servatius gediend en trad terug. Vanaf dat moment liet de raad van toezicht een wat zwalkend beleid zien, gewoon niet sterk

genoeg. Daarop heb ik mij min of meer verkeken, want ik was tien jaar lang gewend om in een andere setting met de raad van toezicht te werken.

De heer **Oskam**: Nu staat u bekend als ambitieus en bevlogen. Wij hebben het persbericht erbij gehaald dat Servatius heeft uitgegeven toen u werd ontslagen. Daarin ging het over verschillen van inzicht, iets wat u ook al hebt genoemd, en over tegenvallende resultaten, maar ook over een gebrekkige verantwoording aan de raad van toezicht.

De heer **Verzijlbergh**: Ja, dat is een interessante. U hebt al eerder het rapport van IFO aangehaald. Als je dat heel goed leest, zie je dat de leden van de raad van toezicht van mening verschillen over de vraag of zij nu volledig en tijdig zijn geïnformeerd. Die onduidelijkheid loopt door tot en met februari 2014. Toen heeft de rechtbank in Den Bosch een vonnis gewezen over de aansprakelijkheid van die toezichthouders. De rechtbank heeft vastgesteld dat de raad van toezicht er niet in geslaagd is om de besluitvorming helder voor het voetlicht te brengen; dus ook nog niet anno 2014. Dat was eigenlijk veel meer de discussie. Zij waren het onderling ook niet eens over de koers van de organisatie en over de vraag of zij wel of niet voldoende en tijdig door mij waren geïnformeerd.

De heer **Oskam**: Hebt u in de tussentijd weleens met uw vuist op tafel geslagen en gezegd: zo kunnen we niet werken?

De heer **Verzijlbergh**: Zeker rondom de benoeming van dat lid dat belast zou worden met projectontwikkeling en de beoogd voorzitter heb ik natuurlijk wel aangegeven waar mijn probleem zat. Er was toen ook al een traject opgezet om een soort evaluatie te maken. Daarin heb ik in voorzichtige bewoordingen proberen uit te leggen wat mijn kritiek op de raad was, maar je bent dan enigszins beperkt in je ruimte, want uiteindelijk is het ook je werkgever.

De heer **Oskam**: Als we nu de balans opmaken van het campusproject, kunnen we zeggen dat de fundering is gelegd, maar dat het daarna is

gestopt. Eigenlijk kent het project alleen maar verliezers. Servatius zit met een grote schadepost. De gemeente Maastricht kampt nog steeds met een gebrek aan studentenhuisvesting; u noemde dat al. Laat mij even uitpraten; ik zie dat u graag wilt reageren en dat mag ook, maar laat mij eerst even uitpraten. U bent zelf ook flink geraakt. U bent ontslagen, maar u bent ook aansprakelijk gesteld en de rechtbank heeft dat gehonoreerd. Het lijkt een schadepost te zijn van 66 miljoen. Dat klinkt allemaal niet fijn. De vraag is dan: waar is het onderweg verkeerd gegaan?

De heer **Verzijlbergh**: In de eerste plaats loopt die rechtszaak nog steeds. De rechtbank heeft in een soort tussenvonnis gezegd dat in beginsel 10 miljoen toewijsbaar is als gevolg van fouten die ik gemaakt zou hebben. Maar weet u, het vreemde is natuurlijk dat ik in maart 2009 geschorst ben, terwijl in november 2009, dus ruim een halfjaar later, het project werd stopgezet. Ik heb meerdere pogingen ondernomen om de stukken die betrekking hebben op de besluitvorming rondom dat stopzetten, boven water te krijgen. Enerzijds heb ik dat geprobeerd via een WOB-procedure; dat is mij door het departement categorisch geweigerd. Vervolgens is in de rechtszaak nog eens geprobeerd om die stukken via het instellen van een incident alsnog boven tafel te krijgen; dat is ook niet gelukt. Ik weet dus nog steeds niet wat er feitelijk is gebeurd waardoor het project is gestopt.

De heer **Oskam**: Ik kan me voorstellen dat u er slecht van hebt geslapen en dat het niet fijn is als die bijl van 10 miljoen in je nek hangt. Zijn er momenten geweest waarop u dacht: ik had er nooit aan moeten beginnen? Of vindt u toch dat het een goed idee was?

De heer **Verzijlbergh**: Ik sta er nog steeds achter de stelling dat de campus een prima idee was. Als ik zie dat zich tegenwoordig allerlei commerciële ontwikkelaars op deze markt hebben gestort en dat er huren worden gevraagd tussen de €600 en €1.000, denk ik: het was indertijd een goed besluit van Servatius om met die campus te starten. Bovendien is er op dit moment een tekort van ruim 1.000 kamers in Maastricht en zijn er inmiddels al 500 illegale kamers. Zo geweldig is de markt voor studentenhuisvesting in

Maastricht op dit moment niet. Aan dit project is bijna tien jaar gerekend en getekend. Dit project stond als een huis. Na mijn schorsing is de financiering onder dit project weggetrokken. Daardoor kwam het op drijfzand te verkeren. Dat is uiteindelijk de belangrijkste oorzaak dat het project is gestopt. Het heeft dus niets met mij te maken, maar alles met de manier van opereren van de raad van toezicht na mijn schorsing.

Mevrouw **Hachchi**: Mijnheer Verzijlbergh, u begrijpt dat wij niet weg kunnen blijven van waardeoordelen. Daarom vraag ik u toch om te reageren op de verschillende petten die de heer Fekkers als lid van de raad van toezicht had en op zijn betrokkenheid bij het campusproject. Wat vond u daarvan?

De heer **Verzijlbergh**: Fekkers heeft zich altijd uiterst terughoudend opgesteld als het over de besluitvorming rondom de campus ging. Dit is een aantal keren teruggekomen in de raad van toezicht, maar hij bemoeide zich eigenlijk niet met die discussie. Toen hij vanaf mei 2008 voorzitter werd, heeft hij op een vrij instrumentele manier leiding gegeven aan de vergadering in juli, waarin het besluit over de campus is genomen. Ik weet dat er vanuit de universiteit wel met scheve ogen werd gekeken naar die twee petten van Fekkers, maar ik moet u zeggen dat wij daarvan binnen Servatius eigenlijk nooit last hebben gehad; eerder gemak.

Mevrouw **Hachchi**: Als ik u zo beluister, klinkt het aannemelijk, maar als je heel zuiver kijkt, zit je in de raad van toezicht om te controleren. In dit geval ging het om het campusproject, dat direct de universiteit raakte. Ziet u daar geen probleem van belangenverstrengeling? Had u daar helemaal geen zorgen over?

De heer **Verzijlbergh**: Ik had daar geen zorgen over, want op de eerste plaats moet je zulke dingen heel helder en duidelijk met elkaar stellen. Dat was hier ook zo. Bovendien hadden alle leden van de raad van toezicht allerlei andere soorten maatschappelijke functies. Ze zaten in allerlei netwerken. Als je er zo strikt naar kijkt, zou je eigenlijk tegen de raad van toezicht moeten zeggen: wij gaan een aantal mensen vanuit Friesland of

Groningen invliegen, want die hebben in ieder geval helemaal niets met deze lokale samenleving. Ieder lid van de raad van toezicht heeft iets met de lokale samenleving in Maastricht, en dat is maar goed ook. Je moet het alleen helder krijgen. Je moet er duidelijk over zijn.

Mevrouw **Hachchi**: Dat lijkt me helder, maar de heer Fekkers was toch ook aanjager van dit project? Dat is toch een feit?

De heer **Verzijlbergh**: Nee, de heer Fekkers heeft hooguit het idee aangereikt om de campus niet te beperken tot studentenhuisvesting en een sporthal, maar om ook ruimtes te maken voor startende bedrijven.

Mevrouw **Hachchi**: Ja, maar laten dat nu net de twee punten zijn waarover u later in het traject met het ministerie in discussie bent geraakt, aangezien dat commerciële activiteiten zijn, nevenactiviteiten.

De heer **Verzijlbergh**: Dat zijn nevenactiviteiten, ja. Dat klopt.

Mevrouw **Hachchi**: In de discussie met het ministerie verdedigde u waarom u vond dat het geen nevenactiviteiten waren, maar het ministerie haalde ook aan dat het met name ging om de te grote risico's die gemoeid waren met die twee onderdelen van dit project. Zag u die risico's ook?

De heer **Verzijlbergh**: Ja, natuurlijk. Ieder project heeft risico's. Maatschappelijk ondernemen is ook niet zonder risico.

Mevrouw **Hachchi**: Dus u begreep de zorgpunten die het ministerie had?

De heer **Verzijlbergh**: Ja, ik kon die wel begrijpen. Overigens waren de risico's uiteindelijk gewoon beheersbaar. Nogmaals, wij hadden heel lang aan het project gewerkt. Wij verwachtten in de kostensfeer dus geen grote overschrijdingen meer. Het risico zat op dat moment alleen nog in de exploitatie. In zekere zin is dat wellicht achterhaald door bijvoorbeeld de vastgoedcrisis, maar als ik zie hoe commerciële ontwikkelaars zich op de

markt voor studentenhuisvesting storten, denk ik dat het met de exploitatie ook wel goed zou zijn gekomen.

Mevrouw **Hachchi**: Mij viel ook op dat u aanhaalde dat de wethouder in eerste instantie positief was over het campusproject, maar dat de ambtelijke kant van de gemeente daarbij later wat vraagtekens zette. U zag dus een terugtrekkende beweging. Dat valt mij op omdat bij Luik iets soortgelijks gebeurde met staatssecretaris Remkes, die in eerste instantie positief was, maar -- in mijn eigen woorden -- teruggefloten werd door zijn eigen ambtenaren. Ziet u dat ook zo, dat bestuurders in beide gevallen wel willen, maar uiteindelijk teruggefloten worden door de ambtelijke organisatie?

De heer **Verzijlbergh**: Ja, je moet vaststellen dat dit in beide gevallen zo was.

Mevrouw **Hachchi**: Wat deed dat met u?

De heer **Verzijlbergh**: Tja, wat deed dat met mij? Dan zoek je een weg om de zaken alsnog geregeld te krijgen. In het geval van de campus waren wij in gesprek geraakt met de Bank Nederlandse Gemeenten. Die overwoog op dat moment het instellen van een vastgoedfonds waarin zo'n 50 miljoen als aanvangskapitaal zou worden gestort. Wij zouden dat vastgoedfonds dan als aandeelhouder hebben laten toetreden. Ik weet zeker dat ook allerlei institutionele beleggers daarin hadden willen stappen. In die zin was het dus geen onoverkomelijk probleem dat de gemeente Maastricht uiteindelijk terugtrekkende bewegingen maakte.

Mevrouw **Hachchi**: Maar los van dit specifieke voorbeeld voelde u zich dus in eerste instantie gesteund door bestuurders. Toen er vervolgens vraagtekens gesteld werden en terugtrekkende bewegingen gemaakt werden, was dat voor u alleen maar een motivatie om u erdoor heen te knokken, omdat u in eerste instantie echt wel steun kreeg voor dit idee. Is dat wat ik uit uw woorden kan concluderen?

De heer **Verzijlbergh**: Ja. Zo kunt u het wel stellen, ja. Binnen de organisatie werd natuurlijk ook verwacht dat je niet lijdzaam aan de kant ging zitten kijken wat er gebeurde.

Mevrouw **Hachchi**: Helder.

Ik heb een laatste vraag voor deze ronde. U gaf aan dat u boos bent weggelopen toen de nieuwe voorzitter van de raad van toezicht was aangetreden en uw schorsing al heel snel op tafel kwam. U bent boos weggelopen en hebt eigenlijk niet de moeite genomen om te horen wat er precies aan de hand was. Waarom?

De heer **Verzijlbergh**: Tja ...

Mevrouw **Hachchi**: Was het niet verstandiger geweest om toch te horen wat er ...

De heer **Verzijlbergh**: Nee, want op dat moment zou je waarschijnlijk ... Ja, sorry hoor, maar ik was zo ongelooflijk kwaad! Ik heb er dus niet naar willen luisteren.

Mevrouw **Hachchi**: Ook niet na een nachtje slapen, de volgende dag?

De heer **Verzijlbergh**: Nee. Het is verder ook nooit meer echt helder geworden. Pas toen dat IFO-rapport boven tafel kwam, bleek dat Peter Vinck als een soort deus ex machina door de raad van toezicht was binnengehaald om mij een duw te geven. Dat bleek dus pas anderhalf jaar later. Toen kwam dat pas boven. Je kunt je nog altijd afvragen waarom zo'n raad van toezicht dat uiteindelijk heeft gedaan.

Mevrouw **Hachchi**: Waarom wilde u het niet eerder weten dan na anderhalf jaar op dat rapport te hebben gewacht? Waarom wilde u zelf niet weten wat daar precies speelde?

De heer **Verzijlbergh**: Omdat ik ervan uitgegaan was dat er allerlei ... Ik zocht even naar een onparlementaire term, maar houd die even voor me. Ik was ervan uitgegaan dat daarvoor geen waarachtige redenen zouden worden gegeven. Dat zou namelijk hebben betekend dat ook de raad van toezicht zelf had moeten nadenken over zijn eigen rol en functioneren in die periode. Het was langzamerhand een gezelschap mannen -- en één vrouw -- geworden dat onzeker was geworden door de bestuurswisseling. De portefeuille die wij hadden, was toch omvangrijk. Er lag een investeringsvolume van rond de 500 miljoen op de plank. Er zat heel veel in herstructurering, maar het zat ook in zo'n campusproject. Door een wat zwabberend beleid zag je dat de raad van toezicht toch wat gebrek aan vertrouwen, onzekerheid, wantrouwen had. Dat bij elkaar genomen ...

Mevrouw **Hachchi**: U zegt dus eigenlijk dat de raad van toezicht niet zelf in de spiegel wilde kijken.

De heer **Verzijlbergh**: Dat denk ik, ja.

Mevrouw **Hachchi**: Maar mijn vraag is: wilde u zelf wel als directeur wel in de spiegel kijken?

De heer **Verzijlbergh**: Ja. Wij hadden nog twee heisessies met elkaar doorlopen. Op basis daarvan lag er een heel duidelijk ambitiesdocument. Dat is door de raad van toezicht vastgesteld en daarin zijn ook afspraken gemaakt over de omgangsvormen en over het toetsingskader waaraan deze raad het handelen van de organisatie zou hebben moeten toetsen. Dit stond allemaal duidelijk op de rails.

De **voorzitter**: Mijnheer Verzijlbergh, wij gaan kort schorsen.

Schorsing van 10.36 uur tot 10.46 uur.

De **voorzitter**: Het woord is aan mevrouw Hachchi.

Mevrouw **Hachchi**: Mijnheer Verzijlbergh, ik wil met u naar een andere aanvaring die u had met het ministerie. Het gaat over de periode vanaf april 2007, over het zogenaamde "doorzakken" van het bezit van Servatius. Dat wil zeggen dat duurdere huurwoningen en het commercieel vastgoed van Servatius overgeheveld worden naar een dochtermaatschappij, zodat met dat bezit als onderpand leningen kunnen worden aangetrokken op de kapitaalmarkt. Daarmee worden dan investeringen gedaan en ook wordt daarmee commercieel vastgoed ontwikkeld. Dat plan van het doorzakken is in juni 2005 ontwikkeld door Servatius samen met het bureau Finance Ideas. Waarom koos u voor deze constructie?

De heer **Verzijlbergh**: In 2005 kwam er een uitvoerig rapport van de Europese Unie, van mevrouw Kroes, over het corporatiebestel. Daarin werden een aantal constatering gedaan. Een daarvan was dat Nederland met 2,4 miljoen sociale huurwoningen verhoudingsgewijs koploper is in Europa. Toen stelde de Europese Unie voor dat Nederland misschien wel een derde van dat aantal woningen, namelijk 800.000, zou moeten verkopen, zodat daarmee wat meer evenwicht op de huurmarkt zou komen tussen sociaal en particulier.

Wij speelden op dat moment met hetzelfde idee, omdat wij natuurlijk ook wel zagen dat het aantal sociale huurwoningen in Maastricht, dat zo rond de 25.000 lag, eigenlijk wel heel fors was. Toen hebben wij de heer Van der Schaar -- de eerste getuige-deskundige die bij de enquêtecommissie langs is geweest -- in de arm genomen om samen met de gemeente en andere corporaties te berekenen welke ijzeren voorraad aan sociale huurwoningen er nu eigenlijk nodig is voor Maastricht. Daar kwam toen een rekensom uit. Op basis daarvan bedachten wij: hé, we zouden dus inderdaad een substantieel deel van onze huurwoningen over kunnen brengen naar een dochtermaatschappij. De huurwoningen waren in de loop van de jaren steeds meer waard geworden, dus wij zouden met de verkoop aan een dochter twee vliegen in één klap slaan. In de eerste plaats zouden we met die verkoop financiële middelen genereren, maar anderzijds zouden we ook voldoen aan de wens van de Europese Unie dat de Nederlandse corporaties een duidelijker onderscheid moesten maken tussen de commerciële en sociale

woningen. Er moest dus als het ware een soort splitsing komen tussen het sociale en commerciële gedeelte.

In de nevenstructuur van Servatius hebben wij uiteindelijk alle huurwoningen boven de €525 per maand ondergebracht, met als uitdrukkelijk doel om die woningen qua huur te laten stijgen naar de marktwaarde of naar de maximaal redelijke huur. Het ging ook om het commercieel vastgoed en er zaten ook nog 1.000 sloopwoningen in. Uiteindelijk zijn er dus 4.500 woningen overgebracht naar een dochtermaatschappij. Overigens, u had het over die woningen als onderpand, maar dat was in dit geval nadrukkelijk niet zo, omdat het juridisch eigendom van deze woningen bij de woningstichting zat en alleen het economisch eigendom bij de dochter zat. Economisch eigendom betekent dat de toekomstige huurpenningen als onderpand voor de bank dienen om leningen te verstrekken. Dus niet het bezit, maar de huurpenningen. Die lening is dus ook verstrekt door de bank, namelijk 200 miljoen. Bij dat gegeven -- het onderzoek naar de vraag wat nou de beste vorm was en met welke partijen, welke banken, wij deze overdracht zouden moeten financieren -- heeft Finance Ideas ons ondersteund. Want uiteindelijk lagen er zeven of acht offertes van de verschillende banken, omdat iedereen graag zaken met Servatius wilde doen in deze operatie.

Mevrouw **Hachchi**: In september 2007 geeft het ministerie aan dat u melding moet doen van de overdracht van dat bezit naar die dochtermaatschappij. Waarom meldde u het niet?

De heer **Verzijlbergh**: Omdat dat niet nodig was, mevrouw. Heel simpel.

Mevrouw **Hachchi**: Waarom was dat niet nodig, mijnheer Verzijlbergh?

De heer **Verzijlbergh**: In het BBSH was niets geregeld over de economische overdracht van woningen. Dat is pas anderhalf jaar later door het ministerie in het BBSH opgenomen, dus niet op het moment dat wij daarover met het ministerie in gesprek gingen en het ministerie zei dat wij het moesten melden. Wij zeiden: nee, dit is niet meldingsplichtig.

Mevrouw **Hachchi**: Zegt u daarmee dat de regelgeving destijds op dit punt niet helder was?

De heer **Verzijlbergh**: Nou, onvolledig, zou ik zeggen.

Mevrouw **Hachchi**: Oké. Dat was voor u reden ...

De heer **Verzijlbergh**: Nee, dat was geen reden om het niet te melden. Ik bedoel ... De regels waren onvolledig, dus er hoefde ook niet gemeld te worden.

Mevrouw **Hachchi**: Daarom zeg ik ook: dat was de reden waarom u tegen de minister in een brief zei dat u dit niet ging melden.

De heer **Verzijlbergh**: Klopt, ja.

Mevrouw **Hachchi**: Dan is dat helder.

De heer **Verzijlbergh**: Overigens kwam dat natuurlijk niet helemaal uit de lucht vallen. Wij hadden zelf al via AKD onderzoek laten doen naar de vraag of het standpunt van de minister houdbaar was. De minister heeft later gezegd dat het onrechtmatig was. Dat is nogal wat, als je zo'n kwalificatie naar je hoofd krijgt. Wij hadden het dus uit laten zoeken door AKD: het was niet onrechtmatig en niet meldingsplichtig. Vervolgens heeft ook ING -- die op die verkoop een lening heeft verstrekt van 200 miljoen -- door een ander gerenommeerd advocatenkantoor, Houthoff Buruma, nog een keer bij wijze van second opinion laten uitzoeken of het nu wel of niet meldingsplichtig was. Niet, dus.

Mevrouw **Hachchi**: Dus ook in dit geval verschilde het ministerie van mening met Servatius, en niet andersom?

De heer **Verzijlbergh**: Ja.

Mevrouw **Hachchi**: De financieel toezichthouder, het CFV, was tegen het doorzakken van het bezit. Hebt u contact opgenomen met het Centraal Fonds?

De heer **Verzijlbergh**: Nee. Om de eenvoudige reden dat ook dat niet nodig was. In een stuk van het Centraal Fonds, Corporatie in Perspectief 2009, staat heel keurig -- Servatius heeft per 1 januari 2008 die overdracht geëffectueerd -- dat het totaal aantal woongelegenheden 7.144 bedraagt en het totaal aantal woongelegenheden in verbindingen 4.783. Het Centraal Fonds is dus gewoon uitgegaan van de realiteit dat er dus ruim 4.000 woningen bij een dochter zaten. En, misschien niet onbelangrijk: het Waarborgfonds heeft ingestemd. Er is een brief van 2 april 2007 waarin het Waarborgfonds akkoord gaat met deze overdracht.

Mevrouw **Hachchi**: U loopt vooruit op mijn vraag.

De heer **Verzijlbergh**: Dat is goed.

Mevrouw **Hachchi**: Ja, dat voorziet u heel goed. Het Waarborgfonds heeft inderdaad toestemming gegeven. U verwijst naar de brief van april 2007. In het openbaar verhoor met oud-directeur Van der Post van het Waarborgfonds kwam naar voren dat het WSW toestemming gaf onder ontbindende voorwaarden, namelijk dat het ministerie akkoord moest gaan. Hebt u dat ook zo begrepen?

De heer **Verzijlbergh**: Ja, ik heb die brief er natuurlijk nog eens op nagelezen. Dat hebt u ongetwijfeld ook gedaan. Het interessante is dat ik daar één zinsnede in tegenkom over het departement. Die zal ik u nu voorlezen: "Overigens heeft het WSW vernomen dat het ministerie van VROM op dit moment niet positief staat tegenover deze variant".

Mevrouw **Hachchi**: Dat klinkt niet als een ontbindende voorwaarde.

De heer **Verzijlbergh**: Dat lijkt mij ook, ja.

Mevrouw **Hachchi**: Dus wat de heer Van der Post heeft aangegeven, klopt niet?

De heer **Verzijlbergh**: Dat is in ieder geval niet in overeenstemming met deze brief, waarin het Waarborgfonds akkoord geeft op de overdracht.

Mevrouw **Hachchi**: Terug naar die tijd. U zag het gewoon als dat het Waarborgfonds u steunde in het doorzakken en het ministerie er wat vraagtekens bij had, maar dat dat geen belemmering was.

De heer **Verzijlbergh**: Nou ja, steunen ... Het was natuurlijk heel simpel. Het Waarborgfonds had de leningen geborgd die onder die 4.500 woningen zaten. Logisch dus dat het Waarborgfonds zijn vinger opsteekt op het moment dat je het onderpand weghaalt, want dat moet er natuurlijk van verzekerd zijn dat de leningen daadwerkelijk worden afgelost. Daar gingen de voorwaarden van het Waarborgfonds dus over. Het geld dat nog aan boekwaarde op die woningen zat, was, zeg ik even zo, dik 100 miljoen. Er moest natuurlijk worden geregeld dat dat geld ook gebruikt zou worden om leningen af te lossen. Daar ging de discussie met het Waarborgfonds over, en over niets anders.

Mevrouw **Hachchi**: Was het voor u als directeur van Servatius duidelijk of het doorzakken nou wel of niet mocht?

De heer **Verzijlbergh**: Ja, mevrouw, AKD, Houthoff Buruma en de banken gaven allemaal duidelijk aan dat dit niet meldingsplichtig was ... U moet zich voorstellen dat een bank toch wel even nagaat of het allemaal klopt als een bank ergens 200 miljoen in steekt.

Mevrouw **Hachchi**: Maar tegelijkertijd -- ik haalde het net al aan -- waren het Centraal Fonds, maar ook het ministerie, hierop tegen. Daarmee is mijn vraag: U hebt dus geen boodschap gehad aan die twee partijen?

De heer **Verzijlbergh**: Mevrouw, van het Centraal Fonds weet ik niets over dat het hiertegen was. Het enige wat ik vaststel is dat het de overdracht gewoon heeft overgenomen in zijn statistieken. Van het ministerie weet ik natuurlijk dat het tegen was.

Mevrouw **Hachchi**: Servatius was een voortrekker als het gaat om dat doorzakken, want brancheorganisatie Aedes stimuleerde eind 2007 ook andere corporaties om het bezit te laten doorzakken. Voelde u zich vanuit Aedes gesteund?

De heer **Verzijlbergh**: Zeker, ja. Die brief van Aedes waarin stond dat meer corporaties dit zouden moeten doen, kwam uiteindelijk een beetje laat, omdat het allemaal geëffectueerd moest worden voor 1 januari 2008, want op dat moment ging de vennootschapsbelasting in en zou je over de boekwinst op de overdracht vennootschapsbelasting moeten betalen. Er stond in die zin wel enige tijdsdruk op, ook bij Servatius, om dat allemaal voor 1 januari 2008 notarieel geregeld te hebben.

Mevrouw **Hachchi**: Het geld dat voor Servatius vrijkwam uit het doorzakken, ik zeg het maar even heel simpel, hebt u gebruikt voor het commerciële deel van het campusproject. Vindt u dat dit in het volkshuisvestelijk belang was?

De heer **Verzijlbergh**: Zeker. Dat geld is bedoeld voor investeringen in commercieel vastgoed en in onrendabele toppen bij sociale huurwoningen. Wij voorzagen op dat moment een onrendabele financiering in de sociale huurwoningen van rond de 50 miljoen, dus daar zou dat geld uitstekend voor gebruikt kunnen worden. In de tussentijd is het geld ook gebruikt om te investeren in het commercieel vastgoed. Gewoon, bij wijze van bouwfinanciering, want het is de gebruikelijke gang van zaken dat je tijdens de bouw iets financiert en overgaat tot definitieve financiering wanneer het er staat. Daar werd dat geld dus voor gebruikt. En dat was volstrekt legitiem.

Mevrouw **Hachchi**: Dat vond het Centraal Fonds niet. In november 2008 velde dat namelijk een hard oordeel. In dit geval ging dat met name over de

transparantie van de risico's die het doorzakken met zich meebrengt. Het ministerie kwam in december met een vooraankondiging dat er gestopt moest worden met het doorzakken en dat er een aanwijzing zou komen om dit te stoppen. Mijn eerste vraag hierover is: hoe werd er op deze ontwikkelingen gereageerd door de raad van toezicht van Servatius?

De heer **Verzijlbergh**: De raad van toezicht heeft dit hele traject natuurlijk meegekregen, eigenlijk vanaf 2005. Toen zijn wij al begonnen om de voorraad te splitsen in een sociale voorraad en een marktvoorraad. In de loop van 2008 is dat geëffectueerd omdat ook die overdracht heeft plaatsgevonden. De raad van toezicht heeft achter al die stappen gestaan. Zij waren ook van mening dat het niet meldingsplichtig was en dat Servatius de ruimte in de regelgeving had om dit te doen. Het was ook noodzakelijk, want kennelijk -- en dat heb ik in de verhoren van vorige week allemaal gehoord -- werd er volop met allerlei derivaten geleid. Ik ben er dan blij om dat Servatius op dat punt een heel conservatief treasurybeleid heeft gevoerd, door het vermogen dat ze zelf al had maar dat in stenen vastzat, gedeeltelijk vrij te spelen voor investeringen. En dus niet met allerlei flauwekulproducten, waaraan hier de afgelopen week uitgebreid aandacht is besteed, maar gewoon heel conservatief.

Mevrouw **Hachchi**: Terug naar mijn vraag. U trok dus in dat geval samen op met de raad van toezicht?

De heer **Verzijlbergh**: Zeker, ja.

Mevrouw **Hachchi**: Ik kijk naar mijn collega Oskam.

De heer **Oskam**: Ik wil nog even naar de rol van de minister en het ministerie. Uit de brief van het Centraal Fonds maakte u op dat het ministerie niet positief was. Sterker nog, u zei net: ik wist eigenlijk wel dat de minister erop tegen was. U zette dat doorzakken toch door. Waarom deed u dat en vindt u dat niet ongehoorzaam?

De heer **Verzijlbergh**: Nee. Om terug te komen op uw laatste vraag: als de regels niet duidelijk zijn, kun je moeilijk spreken over gehoorzaam of ongehoorzaam. Dat is hier dus niet aan de orde.

De heer **Oskam**: Ja, zo kun je ertegenaan kijken. De andere kant is dat de minister stelling neemt en zegt erop tegen te zijn, en u het toch deed.

De heer **Verzijlbergh**: Ja. Omdat het argument van de minister was dat het ministerie geen toezicht kon houden. Eigenlijk is dat gewoon niet zo. Wij hadden een speciale constructie, namelijk dat die dochtermaatschappij de status van een fiscale beleggingsinstelling zou krijgen. Dat betekent dat alle winst die in de fiscale beleggingsinstelling gemaakt wordt, terug moet naar de moeder binnen negen maanden na afloop van het boekjaar. Dat geld kwam dus sowieso terug.

Bovendien had de minister via de lijn van de toegelaten instelling ook toezicht kunnen uitoefenen, om de eenvoudige reden dat het juridisch eigendom in de woningstichting was achtergebleven en alleen het economisch eigendom was overgedragen. De minister kon dus gewoon toezicht houden op deze constructie. Ik begrijp ook werkelijk niet waarom het ministerie dit middel niet heeft voorgesteld aan de corporaties, want dan waren er qua financiering van de opgaves lang niet zo veel ongelukken gebeurd als er zijn gebeurd. Maar dat is een oordeel van mij.

De heer **Oskam**: Uw oordeel is eigenlijk dat de minister hier niet over ging. Die mocht hier geen stelling nemen, omdat het én niet geregeld was én het juridisch eigendom bij Servatius bleef.

De heer **Verzijlbergh**: De minister had gewoon niet de goede argumenten. Het was ten eerste niet geregeld in het BBSH -- dat is pas anderhalf jaar na dato geregeld -- en ten tweede kon er wel degelijk toezicht worden gehouden op deze constructie door de minister.

De heer **Oskam**: U zei al dat het anderhalf jaar later werd geregeld. Hoe keek u überhaupt aan tegen de rol van het ministerie in de corporatiesector?

Het ministerie vroeg bijvoorbeeld om het te melden, terwijl u dacht dat het BBSH er helemaal niet om vroeg en het ministerie dus vroeg naar dingen waarover het niet ging.

De heer **Verzijlbergh**: Nee, maar kijk. Het ministerie zei niet alleen: u moet het melden. Het zei er ook achteraan: als u het meldt, geven we geen toestemming. Daarom zeiden wij: het hoeft niet gemeld te worden en dus doen we het ook niet. Anders zouden we weer in een oeverloze juridische strijd met elkaar terechtkomen. Dat was hierover helemaal niet nodig.

De heer **Oskam**: Proef ik dan een soort minachting, of dat u het idee had: jullie weten niet waarover jullie het hebben bij het ministerie?

De heer **Verzijlbergh**: Nee. Ik denk, maar dat zal de komende weken wellicht blijken, dat het ministerie kennelijk toch andere belangen had te dienen dan alleen maar sec dit belang. De hele discussie, die natuurlijk ook met Europa is gevoerd naar aanleiding van die brief uit 2005, over de 800.000 sociale huurwoningen die er te veel zijn in dit land, is volledig door de politiek onder de mat geveegd. Maar dat is natuurlijk wel vrij essentieel, want daar heeft Servatius zich ook op gebaseerd.

De heer **Oskam**: Mijn vraag is meer hoe u tegen het ministerie aankeek, dus niet om uit te leggen hoe het dacht. U werd gesommeerd om het te melden, waarbij werd gezegd dat er toch geen toestemming zou komen als het zou worden gemeld. De minister zei: ik neem stelling tegen de doorzakconstructie. Hoe keek u daar nou tegenaan?

De heer **Verzijlbergh**: Dan is er nog maar één weg, namelijk de weg langs de rechter. Die zou ook zeker afgelegd zijn, ware het niet dat de raad van toezicht er een week na mijn schorsing mee instemde dat deze constructie teruggedraaid werd.

De heer **Oskam**: Daarna is ook het BBSH aangepast.

De heer **Verzijlbergh**: Dat is pas geweest in de loop van ...

De heer **Oskam**: ... 2009.

De heer **Verzijlbergh**: Nee, 2010. Ik had het over de ... of 2009?

De heer **Oskam**: Augustus 2009 is het aangepast.

De heer **Verzijlbergh**: O.

De heer **Oskam**: Ja. Even nog één vraag. De conclusie hiervan is dat u onderpand weghaalt bij het WSW en dat die financiële ruimte opnieuw geïnvesteerd kon worden. Niet in kernproducten, maar wel in tegenvallers van het campusproject.

De heer **Verzijlbergh**: Nee, dat is niet zo. Er zou 50 miljoen geïnvesteerd worden in onrendabele investeringen in de sociale woningvoorraad. Het is dus niet zo dat er alleen maar commerciële activiteiten mee gefinancierd werden.

De heer **Oskam**: Legt u dat nog eens uit, dan.

De heer **Verzijlbergh**: De ING gaf op enig moment een lening van 200 miljoen. Daarvan is toen meteen ruim 100 miljoen als het ware overgemaakt naar de bankrekening van de woningstichting om te zijner tijd die leningen mee af te kunnen lossen. Dat andere deel is blijven hangen binnen Servatius Vastgoed. Daarmee zijn projecten gefinancierd. In eerste instantie is daar dus de bouwfinanciering van de campus mee gedaan. Dat was volstrekt legaal; daar was niks mee mis, het klopte allemaal. Dat geld zou natuurlijk op enig moment weer zijn vrijgevallen, omdat er een definitieve financiering zou komen. Dan zou het geld weer besteed worden aan andere zaken.

Uiteindelijk zou het dan in die 50 miljoen van die onrendabele top van die sociale huurwoningen gestopt zijn. Het was dus helemaal geen commercieel geld.

De heer **Oskam**: Nee, dus geen tegenvaller.

De heer **Verzijlbergh**: Nee.

De heer **Oskam**: Oké, helder.

De heer **Verzijlbergh**: Oké.

De **voorzitter**: Het woord is aan collega Mulder.

De heer **Mulder**: Dank, voorzitter. Ik wil u graag een citaat voorhouden uit het proefschrift van Ferna Botter. Mijn collega Hachchi heeft het daar in het begin ook over gehad. Het is een proefschrift over maatschappelijke ondernemingen, waarin u wordt geïnterviewd en zegt dat een maatschappelijke onderneming, dus ook een woningcorporatie, nadrukkelijk geen uitvoerder is van overheidsbeleid. U zegt: "Beslist niet. We willen een soort eigenwijze corporatie zijn die heel goed weet waarvoor we de dingen doen en wat we moeten doen. Daarvoor is in feite het overheidsbeleid, zoals wij dat zien, alleen maar hinderlijk. Dat remt op ondernemerschap. Dat remt ook op waar je maatschappelijke opgaven moet oppakken. Want we worden natuurlijk wel een bepaalde richting ingeduwd". Wat bedoelt u precies met deze tekst?

De heer **Verzijlbergh**: Die mevrouw heeft inderdaad in verschillende sectoren, want ik meen dat ze er ook zorginstellingen in heeft betrokken, promotieonderzoek gedaan naar wat nu precies maatschappelijk ondernemerschap is. In het geval van Servatius ging het natuurlijk ook heel vaak over de vraag wat de koers van de rijksoverheid was -- of de onduidelijkheid in die koers -- versus wat er op lokaal niveau gebeurde. Voor Servatius is het natuurlijk van levensbelang om met allerlei lokale partijen, zoals de gemeentebesturen van Maastricht, Eijsden, Visé en Luik, het provinciebestuur en allerlei andere maatschappelijke organisaties heel duidelijk samen op te trekken. Dat is voor ons altijd het belangrijkste

referentiekader geweest. Dan was er een rijksoverheid die moest kijken in hoeverre dat BBSH functioneerde. Op het punt van de discussie over de vraag of het stelsel nou wel of niet Europaproof was, merkte je natuurlijk toch dat er heel stevige discussies met dat departement waren. Die waren natuurlijk eigenlijk gewoon weleens lastig. Er is toch een zekere discrepantie tussen de situatie dat je als maatschappelijk ondernemer probeert je nek uit te steken en de koers die een rijksoverheid vaart om dat zo veel mogelijk in te perken. Daar zit gewoon een spanning.

De heer **Mulder**: Hinderlijk, zegt u dus. Hoe beoordeelt u dan het Besluit beheer sociale huursector? Hoe kijkt u daartegenaan? U hebt er eerder over gezegd dat het onvolledig is en u noemt het hinderlijk. Hoe kijkt u dan tegen het BBSH aan? Dat is immers het wettelijk kader voor de activiteiten van de corporatie.

De heer **Verzijlbergh**: Zeker. Daar kun je natuurlijk ook voor een groot gedeelte mee uit de voeten, alleen zitten er in het BBSH allerlei bepalingen die voor meerderlei uitleg vatbaar zijn. Neem bijvoorbeeld de bepaling over het melden. De minister vond dat er op grond van een bepaling in dat BBSH gemeld moest worden. Wij zeiden: nee, dat is dus niet zo. De interpretatie van het BBSH verschuift natuurlijk ook naarmate de tijd verstrijkt. Er was een beweging zichtbaar die is ingezet in de loop van de jaren tweeduizend, om de corporaties toch weer wat meer in de richting van de overheid te krijgen. Het BBSH is natuurlijk geschreven in een heel ander tijdsgewricht, waarin er toch ruimte werd gegeven aan corporaties om dat maatschappelijk ondernemen op de rails te zetten.

De heer **Mulder**: Dus eigenlijk hebt u gewoon twijfels bij de wet?

De heer **Verzijlbergh**: Sorry?

De heer **Mulder**: Dus eigenlijk hebt u twijfels bij de wet, of die wel goed is?

De heer **Verzijlbergh**: Als u het zo wilt formuleren, is dat zo, ja. Het aardige is dat wij, zowel in het geval van Luik als in het geval van de melding over de overdracht, het departement hebben voorgesteld om daarin samen op te trekken. Ik begreep natuurlijk ook wel dat de rijksoverheid met haar eigen BBSH heeft te maken. Als de regels niet duidelijk zijn, dan denk ik: ga samen met het werkveld aan de slag om te bekijken of je de regels wel helder kunt krijgen. Maar goed, dat aanbod is dus tot twee keer toe afgeslagen.

De heer **Mulder**: Heeft het overheidsbeleid de zelfregulering van de sector te veel belemmerd?

De heer **Verzijlbergh**: Zeker vanaf het aantreden van staatssecretaris Remkes tot en met mevrouw Dekker is er zwaar ingezet op die zelfregulering, en met name ook op de rol van de burgers daarbij. Pas daarna zie je weer een beweging terug waarbij het Rijk toch probeert om weer greep te krijgen op de sector. Dat kan ik ook wel begrijpen, want daar staat vastgoed ter waarde van 300 miljard. Dat is toch een interessant speeltje voor politici.

De heer **Mulder**: Heeft het overheidsbeleid u belemmerd in uw werkzaamheden?

De heer **Verzijlbergh**: Ik vind van niet, behalve in de kwestie van Luik. Daar verschilden wij fundamenteel van mening met het departement. Dat wij van mening verschilden was ook terecht. Maar verder moet ik u zeggen dat wij goed uit de voeten konden met het BBSH.

De heer **Mulder**: Is dat zo? Het uiterste redmiddel van de minister of de staatssecretaris om een corporatie te laten gehoorzamen -- zo noem ik het maar even -- is het geven van een aanwijzing. Uw corporatie, Servatius, heeft er daarvan maar liefst zeven gehad.

De heer **Verzijlbergh**: Ja, daar begon uw collega Hachchi zojuist mee. Dat is natuurlijk een leuke binnenkomer, maar misschien moet ik de zaak toch even

corrigeren. In mijn tijd zijn het er drie geweest. De eerste aanwijzing ging over Luik. De tweede aanwijzing ging over de campus. Die aanwijzing heb ik opgevolgd om de eenvoudige reden dat niet Servatius maar de bv Campus met meerdere aandeelhouders dat gedeelte zou moeten investeren en exploiteren. De derde aanwijzing ging over het feit dat Servatius vanaf de zeventiger jaren leningen verstrekke aan het personeel dat daar een auto van kocht die nodig was om hun werk te doen. Daarvan zei de minister: dat is bankieren, dat mag niet. Dat hebben wij toen per kerende post rechtgezet. Het gaat dus over drie aanwijzingen. Over één verschilden we van mening met het departement. Die andere vier zijn van na mijn tijd.

De heer **Mulder**: Wat hebt u gedaan met die drie van u?

De heer **Verzijlbergh**: Die heb ik ingelijst.

De heer **Mulder**: Ingelijst?

De heer **Verzijlbergh**: Ja, die heb ik ingelijst, want die aanwijzingen gaven mooi aan waar de discussie tussen de overheid en het maatschappelijk middenveld over ging. Die ging toch over de vraag hoe ondernemend een maatschappelijke onderneming mag zijn. Ik zag in die aanwijzingen, zeker in de aanwijzing over Luik, dus eigenlijk wel een soort signaal dat de overheid op de rem trapte en niet wilde dat corporaties op deze manier hun maatschappelijke ondernemerschap zouden invullen. Ik dacht dus: die lijst ik in. Dat is een bewijs van maatschappelijk ondernemerschap. Ja, u kunt daar nu om lachen. Ik zie u kijken "gut, wat een ongehoorzame jongen".

De heer **Mulder**: Nou ja, een ongehoorzame jongen ... Er is een wet, er is een minister die een aanwijzing geeft, en wat doet de corporatiedirecteur? Die hangt ze op! Die ziet ze als een compliment!

De heer **Verzijlbergh**: Nee, ik doe twee dingen. Ik hang ze op en ik ga de discussie aan.

De heer **Mulder**: Maar wat zegt dat over de corporatie als die zo omgaat met een aanwijzing van de minister? U wilt geen onparlementaire termen gebruiken en ik ook niet, maar heb je er dan geen puntje, puntje, puntje aan?

De heer **Verzijlbergh**: Nee.

De heer **Mulder**: Nee?

De heer **Verzijlbergh**: Nee. Dat is nou net het interessante. Het stelsel is natuurlijk voortdurend in beweging. Ik geloof dat de heer Van Dam heeft gezegd dat de politiek het grootste risico van het stelsel is geweest. Dat klopt wel, in die zin dat er nogal stevige discussies zijn geweest tussen het werkveld en de politiek. Daar hoort dit gewoon bij.

De heer **Mulder**: Dus u ging de discussie aan?

De heer **Verzijlbergh**: Ja, omdat de argumentatie ontbrak. De derde aanwijzing -- de corporatie mag niet bankieren -- was volstrekt helder. Dat hebben wij dus ook meteen teruggedraaid. Maar du moment dat er een aanwijzing komt met daaronder geen of een heel zwakke argumentatie, dan vindt u het toch niet gek dat wij dat ter discussie stellen bij het departement?

De heer **Mulder**: Weet u, het WK voetbal is bezig. Daar is commentaar op de leiding gewoon een rode kaart. Maar hier dus niet. Tja, dat kan. Ik ga nog even naar Luik. Waarom hebt u geen gevolg gegeven aan die aanwijzing van de minister?

De heer **Verzijlbergh**: Omdat Europeesrechtelijk gezien de aanwijzing niet klopte. De aanwijzing maakte duidelijk dat het stelsel niet Europaproof was. Het heeft ook tien jaar geduurd voordat er vanuit de Europese Commissie is aangegeven: wij maken onderscheid tussen diensten van algemeen economisch belang en niet-diensten van algemeen economisch belang. Er lag inmiddels ook het Altmark-arrest aan de hand waarvan dit soort activiteiten kunnen worden getoetst op al dan niet geoorloofde staatssteun.

Zo heeft het dossier zich ontwikkeld. In de periode dat wij de aanwijzing kregen was volstrekt duidelijk dat het stelsel niet Europaproof was en dat daar kennelijk een juridische strijd over moest worden gevoerd.

De heer **Mulder**: We hebben het net over Luik gehad. Kunt u vertellen wat voor huizen er precies werden gebouwd in Luik? Waren dat sociale huurwoningen?

De heer **Verzijlbergh**: Nee, nee. Het waren geen sociale huurwoningen. Ik heb destijds de heer Van der Post op bezoek gehad. Hij was volstrekt helder en duidelijk: er gaat geen geborgde euro de grens over. Dat was ook helemaal niet het plan. Het project-Luik behelsde dus middeldure huur, koopwoningen en een aantal winkelruimtes. Dus geen sociale huurwoningen.

De heer **Mulder**: Maar het is toch de taak van een corporatie om juist wél sociale huurwoningen te bouwen?

De heer **Verzijlbergh**: Dat is een van de kerntaken van de corporatie. De andere kerntaak is dat er ook nog geld verdiend moet worden. Wat is er nou mooier dan dat Servatius in België geld verdient om uit te geven aan de sociale huisvesting in Maastricht?

De heer **Mulder**: Zijn er ook Nederlanders gaan wonen in die huizen?

De heer **Verzijlbergh**: Zeker, 10%.

De heer **Mulder**: 10%

De heer **Verzijlbergh**: Ja.

De heer **Mulder**: Dus 90% niet?

De heer **Verzijlbergh**: Ja. Dat is ook helemaal niet erg, toch? Ik zei net al tegen uw collega dat er geen hek omheen stond, "slegs vir Nederlanders".

Als Servatius in Sittard zo'n project zou hebben gerealiseerd, zou je toch ook niet zeggen: daar mogen alleen maar mensen uit Sittard in komen wonen? In de Europese Unie staat het iedereen vrij om te gaan wonen waar hij wil. Er woonden op dat moment al ruim 2.000 Nederlanders in Luik, dus zo gek was dat helemaal niet om daar mede voor de Nederlanders te bouwen.

De heer **Mulder**: U zegt dus: we bouwen in Luik, in België, in het buitenland geen sociale woningen; er wonen maar 10% Nederlanders, maar dat is niet erg, want we kunnen dat geld elders in de sector gebruiken. Dat is wat u zegt?

De heer **Verzijlbergh**: Ja.

De heer **Mulder**: En dan vindt u het gek dat u een aanwijzing krijgt?

De heer **Verzijlbergh**: De aanwijzing ging erover dat de minister van mening was dat het in de Nederlandse wetgeving zo geregeld is dat de volkshuisvesting ophoudt bij de grens. Wij waren van mening dat dat niet zo was. Daar gaat de aanwijzing over.

De heer **Mulder**: Bent u door de branchevereniging voor woningcorporaties, Aedes, gesteund in deze zaak?

De heer **Verzijlbergh**: Ja. Wij kregen volop steun van Aedes. Die vonden dat een heel interessant dossier. Aedes is uiteindelijk bij de Europese Unie ook toegetreden tot een soort lobbyorganisatie, CECODHAS. Hoe dat Europadossier zich zou ontwikkelen was voor Aedes belangrijk en interessant.

De heer **Mulder**: Dus eigenlijk had u steun van de belangenvereniging van de sector?

De heer **Verzijlbergh**: Zeker. En zoals ik al eerder zei, had ik ook steun van de provincie en de gemeenten, en uiteraard ook vanuit de organisatie, de

huurders en de raad van toezicht. Er was dus alom steun voor dit initiatief. Dat had ook alles te maken met de Nota Ruimte die in 2004 vanuit het departement was verschenen. Daarin werd een lans gebroken voor stedelijke netwerken. Een van die stedelijke netwerken is het MHAL-netwerk: Maastricht, Heerlen, Aken en Luik. Ook vanuit ruimtelijkeordeningsperspectief deden wij dus precies wat er in de Nota Ruimte was bedacht.

De heer **Mulder**: De huidige voorman van Aedes, de heer Calon, heeft naar aanleiding van het Vestia-drama gezegd dat de zelfregulering in de sector heeft gefaald en daarmee passé is. Wat vindt u daarvan?

De heer **Verzijlbergh**: Ik houd die uitspraak voor rekening en verantwoording van de heer Calon.

De heer **Mulder**: In uw tijd was er een andere voorzitter, de heer Van Leeuwen.

De heer **Verzijlbergh**: Ja.

De heer **Mulder**: Oké. Wat heeft de corporatie verdiend in Luik op het project?

De heer **Verzijlbergh**: Niets. Om de eenvoudige reden dat de raad van toezicht inderdaad op enig moment besloot om, gelet op alle discussie en procedures, de verdere projecten on hold te zetten. Het is dus bij dit ene project gebleven. Servatius moest wel genoegen nemen met een tekort omdat Servatius ook gedwongen werd om het project te verkopen.

De heer **Mulder**: Dus er zat een tekort op?

De heer **Verzijlbergh**: Op het moment dat het project werd verkocht, zat er inderdaad een tekort op omdat nog niet alle winkelruimtes waren verhuurd. Het was op zich ook helemaal niet zo erg dat er een tekort zou zijn, want wij

hadden natuurlijk ook andere plannen in Luik waarmee dat tekort dus nadrukkelijk zou worden ingelopen. Maar goed, die zijn allemaal stopgezet.

De heer **Mulder**: Maar dat is toch bijzonder? U gaat naar Luik -- daar is discussie over -- om te verdienen en er wordt niets op verdiend.

De heer **Verzijlbergh**: Ik heb ook niet gezegd dat wij meteen met het eerste project geld zouden verdienen. Je hebt natuurlijk gewoon een behoorlijke aanloop nodig in zo'n stad om partij te worden en om ook door het gemeentebestuur te worden uitgenodigd om meer projecten te doen. Op termijn zouden de activiteiten in Luik winstgevend geworden zijn. Op termijn.

De heer **Mulder**: Dat wist u zeker?

De heer **Verzijlbergh**: Nee, als ik dat zeker zou weten, dan zou ik hier niet zitten. Dan zou ik multimiljonair zijn en op de Bahama's verkeren.

De heer **Mulder**: Duidelijk.

De **voorzitter**: Ik geef het woord aan de heer Oskam.

De heer **Oskam**: Mijnheer Verzijlbergh, we blikken nog even terug. Op een gegeven moment zei u: ze hadden Vinck nodig om mij te kunnen ontslaan. Dat klinkt nogal laf. Kostte het u over het algemeen veel moeite om uw ideeën aan de man te brengen in de raad van toezicht? Waren zij kritisch? Gaven zij tegenwicht? Hebben zij weleens zaken tegengehouden?

De heer **Verzijlbergh**: Ik heb, globaal genomen, een jaar of tien met dezelfde voorzitter gewerkt: de heer Van der Velde. Wij hadden een uitstekende werkverhouding. De heer Van der Velde kwam gemiddeld eens in de drie, vier weken een halve middag op kantoor. Dan werd ik doorgezaagd over van alles en nog wat. Hij rapporteerde dat aan de raad van toezicht en zorgde ervoor dat de raad consistent beleid zou voeren in zijn besluitvorming. Dat

liep eigenlijk allemaal uitstekend. Alleen, na zijn vertrek werden de verhoudingen veel diffuser, veel troebeler.

De heer **Oskam**: Wanneer ging hij weg?

De heer **Verzijlbergh**: De heer Van der Velde moest op 1 januari 2008 weg, want toen had hij zijn drie termijnen erop zitten.

De heer **Oskam**: En daarna werd het een vervelend jaar: 2008.

De heer **Verzijlbergh**: Ja. In eerste instantie trad de heer Paul Smeets aan. Hij moest erg groeien in zijn rol als voorzitter en toezichthouder. Hij begon zich heel erg met de operationele bedrijfsvoering te bemoeien. Vervolgens zou hij in dienst treden bij een van de aannemers die bij de campus waren betrokken. Hij vond dat dat allemaal wel kon. Dat werd natuurlijk enigszins onaangenaam, dus de heer Smeets moest terugtreden. Toen heeft de heer Fekkers de zaken waargenomen tot begin maart.

De heer **Oskam**: Toen kwam Vinck.

De heer **Verzijlbergh**: Ja, toen kwam Vinck. Toen kwam ook de heer Tjeu Blommaert, maar de heer Blommaert was binnen zes weken alweer vertrokken als voorzitter. En de heer Vinck ... enfin, die werd dan benoemd. De raad heeft eigenlijk zijn eigen verantwoordelijkheid laten lopen in die periode.

De heer **Oskam**: U noemde allerlei voorzitters die daar in die tijd hebben gezeten. Was de rest van de raad wel voldoende kritisch?

De heer **Verzijlbergh**: Ja, die waren wel kritisch, maar ...

De heer **Oskam**: Of gingen ze mee met de voorzitter?

De heer **Verzijlbergh**: Die gingen in eerste instantie wel mee met die nieuwe voorzitter. Zij dachten: gut, kennelijk hebben wij hier al die jaren zitten slapen of hebben we het niet goed gedaan; wat goed dat we nu een stevige voorzitter hebben. Maar ja, die was binnen vijf maanden weer vertrokken. Toen zag je de onzekerheid een beetje groeien in het gezelschap dat overbleef.

De heer **Oskam**: En voor die tijd, in de tijd van de heer Van der Velde, deden ze wat de voorzitter van de raad van toezicht wilde?

De heer **Verzijlbergh**: Nee, er werd gewoon goed en stevig gediscussieerd. Van der Velde was een uitstekende voorzitter.

De heer **Oskam**: Dat was dus een constructieve raad?

De heer **Verzijlbergh**: Ja. Nogmaals, zo was ik het ook gewend. Daarna werd het allemaal veel diffuser en werd het voor mij dus ook veel lastiger om daarin mijn weg te vinden.

De heer **Oskam**: We hebben nog één voorbeeld dat we aan u willen voorhouden van kritiek die uit de raad van toezicht is gekomen. In Limburg was het Nederlands kampioenschap wielrennen. U zat in de organisatie of in het bestuur en toen hebt u zich namens Servatius garant gesteld voor de kosten zonder de raad van toezicht in te lichten. Kunt u daar eens wat meer over vertellen?

De heer **Verzijlbergh**: Ja. Er was een stichting opgericht in Maastricht: Stichting Topsport Evenementen Maastricht. Ik ben op enig moment gevraagd tot het bestuur toe te treden, niet om een zak geld mee te brengen, maar om de bestuurlijke kwaliteiten van die stichting wat op te peppen. De andere bestuursleden verzekerden mij ervan dat het financieel allemaal in orde was, dat alles liep en dat er genoeg geld was om het NK wielrennen te organiseren. Dat bericht werd op enig moment aan de burgemeester overgebracht: de stichting heeft het geld voor het NK wielrennen. Er moest

geloof ik meer dan een ton worden betaald van tevoren. Toen heeft de toenmalige burgemeester, Gerd Leers, de Wielerunie laten weten dat ze naar Maastricht konden komen omdat de zaak geregeld was. Toen bleek dat de zaak dus helemaal niet geregeld was. Toen is er overleg geweest met de burgemeester: wat doen we nu? Omdat het een blamage zou zijn als Maastricht zijn medewerking zou terugtrekken, ook voor de burgemeester, kwam het idee dat Servatius zich garant zou stellen. Dat zouden we naderhand via de sponsorgelden weer terug proberen te halen. Ik heb op dat moment verzuimd om dat met de raad van toezicht te delen. Het afgeven van garanties is namelijk een bevoegdheid van de raad van toezicht. Een halfjaar later kwam dat bij de jaarrekening 2007 ...

De heer **Oskam**: Want het heeft geld gekost?

De heer **Verzijlbergh**: Ja, het heeft geld gekost. Servatius had zich garant gesteld voor ongeveer een ton. Er is uiteindelijk iets meer dan de helft aan sponsorgeld binnengekomen. Dat heeft dus inderdaad geld gekost.

De heer **Oskam**: Hoe reageerde de raad van toezicht?

De heer **Verzijlbergh**: De raad van toezicht zag, toen de jaarrekening van 2008 aan de orde was, dat de accountant rapporteerde dat er een garantie was gegeven. Toen kreeg ik natuurlijk op mijn kop van de raad van toezicht, en volkomen terecht. Ik had verzuimd dat aan de raad van toezicht voor te leggen.

De heer **Oskam**: Was dit de enige keer of zijn er nog andere voorbeelden waarin u informatie niet aan de raad van toezicht hebt voorgelegd, terwijl dat wel had moeten?

De heer **Verzijlbergh**: Er was nog een ander akkefietje dat zich afspeelde in het voorjaar van 2009. Toen heeft een klokkenluider zich gemeld bij de raad van toezicht. Die gaf aan dat er van alles en nog wat niet deugde in het campusproject. Toen heeft de raad van toezicht besloten daar zelf onderzoek

naar te doen. De raad heeft mij daar toen heel nadrukkelijk over ondervraagd. Daarbij vergeleken is uw ondervraging nog heel vriendelijk. Wat bleek toen? Dat er werkelijk gewoon helemaal niets aan de orde was en dat de raad van toezicht altijd tijdig en volledig door mij was geïnformeerd over het hele campusdossier. Dat heeft de raad van toezicht ook aan die klokkenluider gerapporteerd. Dat was dus min of meer de tweede keer dat het even misliep tussen de raad van toezicht en mij.

De heer **Oskam**: Oké. Ik wil nog even reflecteren op de relatie met het ministerie. Collega Mulder zei het al: het lijkt erop alsof Servatius een beetje de grens opzoekt, maar ook echt juridisch de strijd aangaat met het ministerie, dat lang volhoudt en soms ook in het gelijk wordt gesteld. Wat zit daar nou achter?

De heer **Verzijlbergh**: De strijd ging vooral over bouwen in het buitenland. Ik moet zeggen dat het campusdossier eigenlijk een soort afgeleide was, want dat ging veel meer om de vraag wat wel en niet maatschappelijk vastgoed is en tot hoever een corporatie zich daarmee bezig mag houden. Ik zou het toch willen beperken tot de kwestie over bouwen in België. Daarover verschilden het departement en Servatius echt fundamenteel van mening. Ik weet dat bijvoorbeeld in de gezondheidszorg discussies tussen ziekenhuizen en de minister ook langs de juridische weg worden beslecht. De corporaties hadden op dat punt eigenlijk niet de reputatie dat ze gingen procederen, want kennelijk werd het allemaal toch wel geregeld. U hebt daarvan vorige week wel voorbeelden zien langskomen. Alleen deze zaak was, zowel voor het departement als voor Servatius, zo fundamenteel dat er een gang naar de rechter voor nodig was.

De heer **Oskam**: Het was een beetje een principezaak?

De heer **Verzijlbergh**: Uiteindelijk werd het een soort principezaak. Het was dus niet een soort eigenwijsheid van ons en we wilden ook niet het ministerie pesten of zo. Dat was absoluut niet aan de orde. Nogmaals, we hadden

voorgesteld om samen op te trekken in dit dossier. Daar hadden de dames en heren geen behoefte aan.

De heer **Oskam**: Dat punt is duidelijk. Even nog terug naar Luik. U zei dat de kerntaak van een corporatie het brengen van sociale huisvesting op een goede en betaalbare manier is. Daarnaast is het een taak om geld te verdienen zodat je dat weer in de eerste kerntaak kunt stoppen. Over Luik weten we dat er eerst een tekort was en dat er ook wat aanloopkosten waren. Het idee was dat er op den duur voordeel mee te behalen viel. In welke orde van grootte moeten we dan denken?

De heer **Verzijlbergh**: U weet dat Calatrava het nieuwe TGV-station in Luik heeft ontworpen. Calatrava heeft mij op enig moment geïntroduceerd bij de opdrachtgever van het station omdat die nogal wat vastgoedposities had rondom het station. Servatius zou dus als een van de partijen aan de slag gaan om daar nieuwe projecten te realiseren. Als je kijkt wat in Europa de vastgoedontwikkeling is rondom TGV-stations, dan kun je alleen maar vaststellen dat dat uiterst succesvolle projecten zijn. Ik hoef alleen maar te wijzen op wat er in Lille gebeurd is rondom het TGV-station. Servatius was in een vergelijkbare positie. Dat zou een prachtig project geweest zijn om winst te maken.

De heer **Oskam**: Dat klinkt vrij algemeen. U bent een man van de langetermijnvisie. Wat zou het nu opleveren als het eenmaal gerealiseerd was en zou lopen zoals het zou moeten lopen? Wat had u nou voor ogen: dan pak ik zoveel miljoen, zoveel miljard?

De heer **Verzijlbergh**: Nee. Het zou altijd wel een bescheiden aandeel zijn geweest. Zeg 1 of 2 miljoen per jaar die je aan de kerntaak in Maastricht en Eijsden zou hebben kunnen spenderen. Naarmate Servatius langer in Luik betrokken was, werd de samenwerking met andere partijen en het gemeentelijk woningbedrijf daar wat steviger.

De heer **Oskam**: Als we ons nu beperken tot wat we vandaag met u hebben besproken -- Luik, de campus, uw ontslag, uiteindelijk is alles stopgezet, Luik is met verlies verkocht, u bent aansprakelijk gesteld -- bent u dan ergens in tekortgeschoten? En zo ja, waarin?

De heer **Verzijlbergh**: Ik denk dus dat in de communicatie met de raad van toezicht vanaf 2008 dingen gewoon mis zijn gegaan. Ik heb ook zelf onvoldoende onderkend dat het die raad aan sturing en consistentie heeft ontbroken. Daar had ik natuurlijk veel beter op in moeten spelen.

De heer **Oskam**: Stel nu dat u een betere raad van toezicht had gehad, die strenger was geweest en vaak op de rem had getrapt en u vaker een spiegel had voorgehouden. Dan had het zomaar kunnen zijn dat zij hadden gezegd: die campus, mijnheer Verzijlbergh, die is too much voor een corporatie als Servatius. Wat had u dan gedaan? U geloofde erin en u gelooft er nog steeds in. Wat had u dan gedaan?

De heer **Verzijlbergh**: Ja kijk, als de raad van toezicht zegt dat het too much is, dan is het too much. Dan hadden we natuurlijk andere plannen gemaakt.

De heer **Oskam**: Ik speel even de advocaat van de duivel, want hoewel we niet zulke apparaatjes hebben als de voetbalscheidsrechters, hoor ik Mulder al denken: maar u luisterde ook niet naar de minister. Waarom zou u dan wel naar de raad van toezicht luisteren?

De heer **Verzijlbergh**: Om de eenvoudige reden dat dat mijn primaire sparring partner en werkgever is.

De heer **Oskam**: U bent aansprakelijk gesteld door Servatius.

De heer **Verzijlbergh**: In beginsel.

De heer **Oskam**: In beginsel. Uiteindelijk is het bij de rechter gekomen en die heeft gezegd: in beginsel aansprakelijk. Het bedrag waaraan gedacht wordt

is 10 miljoen, maar uiteindelijk moet u om de tafel met Servatius om te bekijken wat het wordt. U bent in hoger beroep gegaan.

De heer **Verzijlbergh**: Nog niet. De rechter heeft een tussenvonnis gewezen.

De heer **Oskam**: Het is nog geen eindvonnis. Oké.

De heer **Verzijlbergh**: Het eindvonnis komt waarschijnlijk eind dit jaar. Dan zullen we natuurlijk het hoger beroep moeten doen. Wij zijn namelijk van oordeel dat de rechtbank in dezen de zaken niet helemaal goed heeft beoordeeld.

De heer **Oskam**: Waar hebben ze dan de plank misgeslagen?

De heer **Verzijlbergh**: In de eerste plaats wat betreft de finale kwijting. Er was een afspraak gemaakt -- die staat op papier in de vaststellingsovereenkomst -- dat er finale kwijting werd verleend. In de tweede plaats heeft de rechter geen kennis kunnen nemen van alle stukken die gingen over het stopzetten van het project.

De heer **Oskam**: Dat hebt u zelf ook niet gekund.

De heer **Verzijlbergh**: Die heb ik zelf ook niet gekregen. We hebben dat nogmaals aan de rechter voorgelegd, maar de rechter had daar geen behoefte aan. Er is dus uitsluitend teruggekeken naar mijn periode en de rechtbank heeft vastgesteld dat de financiering niet klopte. Nou, die klopte dus wel, zoals ik u omstandig heb uitgelegd. Er kwam ineens een exploitatietekort van meer dan 100 miljoen uit de hoge hoed. Ik heb never nooit een berekening gezien, noch is mij een berekening geopenbaard, waar dat uit zou bestaan. Er zitten dus nogal wat vraagtekens in het dossier. Wij denken, juist omdat er altijd heel zorgvuldig is omgegaan met de aanwijzingen en de voorstellen van het departement rondom die campus, dat we een goede kans maken om dat in hoger beroep nog een keer recht te zetten.

De heer **Oskam**: Maar het is nog in beweging.

De heer **Verzijlbergh**: Het is volop in beweging. Ik vrees dat ik daar nog wel een jaar of twee, drie mee doende ben.

De heer **Oskam**: Stel dat u het onderspit zou moeten delven? Gaat u dan failliet of bent u daarvoor verzekerd?

De heer **Verzijlbergh**: De kosten van verweer vallen onder de bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering. Het lastige is alleen dat Servatius daar onmiddellijk beslag op heeft gelegd. Er is dus elke keer juridisch gedoe over de vraag in hoeverre de advocaatkosten betaald zullen worden. Mocht het zo zijn dat de rechter uiteindelijk zou besluiten dat ik inderdaad aansprakelijk ben voor bedrag X, en mocht de rechter besluiten dat dat bij voorraad uitvoerbaar is, en mocht de rechter besluiten dat er niet gematigd wordt tot het bedrag dat in de verzekeringspot zit, dan ga ik failliet.

De heer **Oskam**: Als we terugkijken op uw periode bij Servatius, dan zijn er goede dingen gebeurd en dingen die misschien wat minder gelukkig zijn, om maar een understatement te gebruiken. Zelf hebt u gezegd: "Ik geloofde erin en ik geloof er nog steeds in. Als ik dingen anders had moeten doen, had ik kritischer op de raad van toezicht moeten zijn op de momenten dat dat minder goed ging." Zijn er nou nog andere dingen die niet aan de orde zijn gekomen, waarvan u zegt: ja, daar baal ik wel van, achteraf.

De heer **Verzijlbergh**: Weet u, wij zijn gestart in België, in Luik. Vlaanderen grenst aan de westkant aan Maastricht. Er wonen nogal wat Nederlanders in Lanaken en omgeving. Achteraf heb ik weleens gedacht dat het beter was geweest om de eerste projecten in Lanaken te starten. We hebben op enig moment ook wel contacten gelegd met de gemeentebesturen van Lanaken en Riemst. Maar ja, de focus was in eerste instantie op Luik gericht. Die had misschien beter eerst op Lanaken gericht kunnen worden. Dan was er nog meer draagvlak geweest dan voor het project in Luik.

De **voorzitter**: Dank, mijnheer Oskam. Het woord is aan de heer Bashir.

De heer **Bashir**: Mijnheer Verzijlbergh, we hebben nog een aantal vragen aan u. Ik wil graag met u de bedragen nalopen die hier over tafel zijn gegaan. Ik begin met de kosten voor de architect Calatrava. Klopt het dat zijn beloning uiteindelijk uitgevallen is op 14 miljoen euro?

De heer **Verzijlbergh**: Dat weet ik niet. Wij hadden een afspraak in het contract staan dat er een honorarium van 10,25% vergoed zou worden. Ik weet wel dat de vergoedingen in partjes werden uitbetaald. Dat laatste partje zou het moment betreffen waarop met bouwen werd gestart. Dan zou hij, uit mijn hoofd gezegd, de laatste 10% hebben gekregen. Servatius heeft geweigerd om dat te betalen. Daar heeft Calatrava een rechtszaak over aangespannen en die heeft hij ook gewonnen. Het kan inderdaad zo zijn dat dat bedrag uiteindelijk aan hem is betaald.

De heer **Bashir**: Die 14 miljoen is niet onbekend voor u?

De heer **Verzijlbergh**: Dat wel, maar ik sluit het ook niet uit. Tussentijds zijn er ook nog wel wat wijzigingen in het ontwerp geweest. Dat betekende natuurlijk extra kosten voor de architect. Dus 14 miljoen op een totale investering van 164 miljoen, hè. Je moet het wel steeds in verhouding zien.

De heer **Bashir**: Maar toch is het een vrij fors bedrag.

De heer **Verzijlbergh**: U moet het in verhouding zien.

De heer **Bashir**: Ja. Dan kom ik op de schade van het niet doorgaan van de campus zelf. Die is geschat op 66,5 miljoen euro. Daar bent u ook aansprakelijk voor gesteld.

De heer **Verzijlbergh**: Ja.

De heer **Bashir**: Dat bedrag kent u ook?

De heer **Verzijlbergh**: Ja. Dat is een optelsom van van alles en nog wat. U moet het zo zien. De rechter heeft aangegeven in een tussenvonnis dat 10 miljoen in beginsel toewijsbaar is. Dat betekent dus dat 56 miljoen niet toewijsbaar is. Daar zijn anderen voor aansprakelijk.

De heer **Bashir**: Maar het is wel de schade die geleden is.

De heer **Verzijlbergh**: Er was op het moment dat men de stekker er uittrok 35 miljoen gespendeerd. De schade is dus ontstaan op het moment dat het project werd stopgezet.

De heer **Bashir**: U had het ook over het verlies op het project in Luik. Dat heeft geen opbrengst gehad. Weet u nog hoeveel dat was?

De heer **Verzijlbergh**: Naar ik heb begrepen was dat 5 miljoen.

De heer **Bashir**: 5 miljoen.

De heer **Verzijlbergh**: Omdat Servatius door het departement gedwongen werd om het project te verkopen. Dan weten opkopers natuurlijk, net als bij die derivaten van vorige week: hé, kassa! Dat was hier ook zo. Dat project is natuurlijk voor een habbekrats opgekocht.

De heer **Bashir**: U had het ook vaak over de "discussie aangaan". In de praktijk betekende dat vaak naar de rechter stappen.

De heer **Verzijlbergh**: Nee, één keer.

De heer **Bashir**: Maar wel steeds in hoger beroep en naar de Europese rechter.

De heer **Verzijlbergh**: Ja.

De heer **Bashir**: Weet u ook hoeveel dat Servatius heeft gekost aan juridische kosten?

De heer **Verzijlbergh**: Nee, dat weet ik niet.

De heer **Bashir**: Als we een optelsom maken, gaat het natuurlijk wel om veel geld.

De heer **Verzijlbergh**: Dat ligt er maar net aan wat u bij elkaar wilt optellen.

De heer **Bashir**: Ja. Maar dit is uiteindelijk de rekening voor de huurder van een eigenwijze corporatiedirecteur.

De heer **Verzijlbergh**: Ja, alleen is natuurlijk de vraag wie verantwoordelijk wordt gehouden voor dat bedrag. Als ik mijn periode bij Servatius af had kunnen maken dan had die campus er een jaar of twee geleden al gestaan. Dan was er dus helemaal geen sprake geweest van schade. Als ik was blijven werken dan was het project in Luik niet verkocht. Dan was er geen sprake van schade.

De heer **Bashir**: Begrijpt u wel dat de huurder uiteindelijk de rekening betaalt?

De heer **Verzijlbergh**: Ja, zo is dat geregeld.

De heer **Bashir**: Als u vervolgens in een interview zegt: wij zijn een eigenwijze corporatie ...

De heer **Verzijlbergh**: Daar maak ik toch bezwaar tegen. Er was niks eigenwijs. Dit was beleid dat zich ontwikkeld heeft in de loop van al die jaren, ook met allerlei maatschappelijke partijen en overheidsorganisaties. Daar was dus gewoon draagvlak voor. Niks eigenwijs.

De heer **Bashir**: Dat zijn niet mijn woorden, maar dat zijn uw eigen woorden, namelijk dat u een eigenwijze corporatie wilde zijn.

De heer **Verzijlbergh**: Maar ik krijg toch het gevoel dat u dat hier als een negatieve kwalificatie wilt neerzetten en daar maak ik bezwaar tegen.

De heer **Bashir**: Dat is duidelijk, mijnheer Verzijlbergh.

De **voorzitter**: Mijnheer Verzijlbergh, u zei zojuist in antwoord op vragen van onze commissie dat geld verdienen met commerciële projecten een taak is van woningcorporaties. Voor zover wij dat zien, is dat geen separaat prestatieveld in het Besluit beheer sociale-huursector, maar zou het dienend kunnen zijn aan je andere activiteiten. We zien wel dat Servatius twee heel grote projecten heeft gedaan: woningen en winkels in Luik -- niet-sociale huurwoningen zegt u er zelf expliciet bij -- en de campus, waar toch een aanzienlijk deel niet-sociale huisvesting is. U had het daarna ook over de WOZ-waarde van de woningen van de corporaties van meer dan 300 miljard euro en dat dat een speeltje zou zijn van politici. Als ik dat doortrek naar die twee heel grote projecten die onder uw leiding werden opgepakt bij woningcorporatie Servatius, en als we de vergelijking trekken met de boot van Woonbron waarbij ook geen commerciële partners toetraden en het totaal uit de hand liep, is die vergelijking dan op haar plaats en kunnen we zeggen dat die projecten eerder een speeltje waren van u?

De heer **Verzijlbergh**: Ik heb nooit gezegd dat het een speeltje van mij was. Ik heb altijd aangegeven dat in het beleidsplan dat Servatius in 1999 heeft gemaakt, stond dat wij ons aandeel studentenhuisvesting zouden moeten vergroten. Bovendien is het zo dat ik in maart ben vertrokken en dat pas in november is besloten om te stoppen. Als ik de gelegenheid zou hebben gehad om door te werken, was dit project gewoon gerealiseerd binnen de randvoorwaarden zoals die toentertijd golden en had het project er gewoon gestaan. Ik maak dus bezwaar tegen de stelling dat dit buiten onze kerntaak zou liggen en dat dit een project zou zijn dat te risicovol was. Dat was het dus niet. Anderen na mij ... U noemt de boot. Ik heb ook weleens het stoute

idee gehad dat er van de zijde van het departement enige druk is uitgeoefend om dit project te stoppen omdat de voorganger van toenmalig minister Van der Laan, mevrouw Vogelaar, zich toch een beetje verslikt had in de ss Rotterdam. Ik zou me zomaar kunnen indenken dat de heer Van der Laan heeft gedacht: mij overkomt dat niet, dus we zetten de zaak maar stop in Maastricht. Maar goed, u beschikt over de documenten waaruit dat zou moeten blijken. Ik heb die niet gekregen.

De **voorzitter**: Dan heb ik nog één slotvraag. U zag het als uw taak om als corporatie in de stad Maastricht studentenhuysvesting op te pakken zodat studenten aan een betaalbare kamer kunnen komen. Waarom nam u dan expliciet niet, zoals u letterlijk zei, "een architect van om de hoek"? Waarom kon een architect uit Limburg of Rotterdam dit niet oppakken? Waarom moest dat er een zijn voor 14 miljoen die elders in wereldsteden wolkenkrabbers neerzet?

De heer **Verzijlbergh**: Nogmaals, de gemeente Maastricht zette in op hoogwaardige architectuur in de stad. Als u kijkt naar de nieuwbouwwijk Céramique, dan ziet u dat die nagenoeg uitsluitend met buitenlandse architecten van naam en faam tot stand is gekomen. Dat was het kwaliteitsniveau waarop Maastricht inzette. Dan kun je niet met een architect van om de hoek aankomen. Bovendien hadden wij zelf ook onze voorwaarden gesteld aan het ontwerp. Nogmaals: kwalitatief hoogwaardig en zeer open en uitnodigend. Daarom zijn wij uiteindelijk bij Calatrava terechtgekomen.

De **voorzitter**: Goed, dat is duidelijk. Mijnheer Verzijlbergh, dank.

Sluiting 11.52 uur.